

GRADISOV VESTNIK

Leto XXVIII
Ljubljana, avgust 1986
Štev. 339

Rezultati ob polletju so zadovoljivi

Kljub težkim gospodarskim razmeram so polletni rezultati Gradisa kot celote zadovoljivi. Zadovoljni smo lahko tako z obsegom opravljenih del, kot tudi z uspehom. Rezultati posameznih temeljnih organizacij pa se najbolje odražajo v PERLA kazalnikih.

Obseg našega dela izražamo z vrednostjo proizvodnje ali celotnim prihodkom. Vrednost proizvodnje je znašala ob polletju slabih 35 milijard dinarjev in se je povečala v primerjavi z lanskim polletjem za 162 odstotkov. Dosegli smo 66 odstotkov načrtovane vrednosti proizvod-

nje za letošnje leto. Brez dvoma bomo, zaradi hitreje rasti cen kot smo načrtovali, planirano vrednost proizvodnje v višini 52 milijard dinarjev preseгли.

Celotni prihodek je nekoliko višji od vrednosti proizvodnje — 35,6 milijard dinarjev. Povečala se je za 163 odstotkov.

Prehitra rast stroškov

Žal pa ugotavljamo, da stroški naraščajo hitreje kot naš celotni prihodek. Materialni stroški, ki so največji, saj predstavljajo skoraj 69 odstotkov celotnega prihodka, so se povečali za 175 odstotkov. To pomeni, da se je ekonomičnost poslovanja poslabšala.

Amortizacija se je povečala le za 57 odstotkov. Obračunali smo jo v znesku 693 milijonov dinarjev. Tudi letos v tozdu SPO Ljubljana niso

obračunali celotne amortizacije od vse svoje mehanizacije. Med stroški moramo omeniti še obresti za obratna sredstva za katere smo plačali že 1,643 milijarde dinarjev, kar je za 153 odstotkov več kot lani.

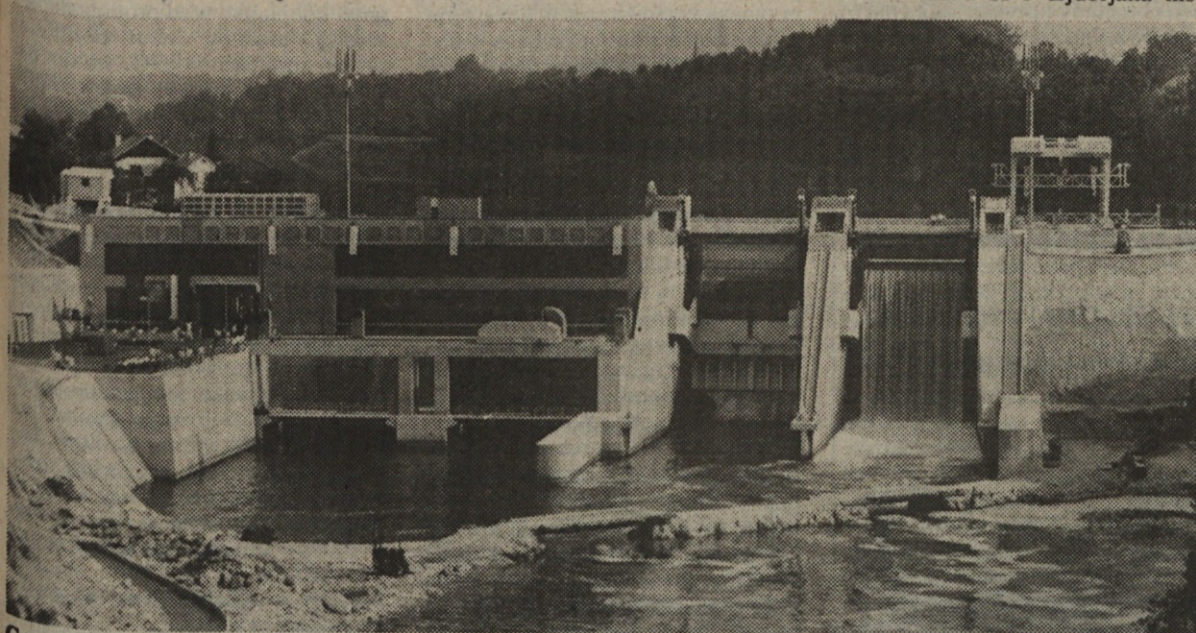
Navedene rezultate smo dosegli s 6.762 zaposlenimi delavci (v domovini), kar je za 289 delavcev ali 4 odstotke več kot v lanskem polletju. Efektivnih ur smo imeli za 6 odstotkov več kot lani.

Uspeh — vsi tozdi pozitivni

Dohodek smo dosegli v višini 8,7 milijarde dinarjev. Povečanje znaša 148 odstotkov, doseganje plana je 57 odstotkov. Ob polletju so vse organizacijske enote v Gradisu dosegle pozitiven rezultat poslovanja.

Obveznosti iz dohodka so znašale 2,2 milijardi dinarjev; povečale so se za 156 odstotkov in dosegle 58 odstotkov planirane vrednosti. Med obveznostmi so se najbolj povečali prispevki raznim SIS (indeks 313) in davek iz dohodka (indeks 464).

Nadaljevanje na 3. str.

Gradisovci so še enkrat dokazali, da so mojstri svojega posla. HE Mavčiče je ena od najbolj sodobnih vodnih elektrarn na svetu, je popolnoma avtomatizirana in je v celoti rezultat domačega znanja

Pohvala Dušana Šinigoja izvajalcem del

V Mavčičah odprli hidroelektrarno

Dobrih šest let potem, ko je bil položen temeljni kamen, so 31. julija slovesno odprli novo hidroelektrarno Mavčiče. Ta je po velikosti sicer razmeroma majhna, saj ima zmogljivost le 38 megavatov, pomembna pa je zato, ker bo priskočila na pomoč predvsem ob dnevnih konicah porabe.

Prav tako je pomembno to, da je nova hidroelektrarna v celoti rezultat domačega znanja in tehnologije in da je to eden najsodobnejših tovrstnih objektov na svetu, saj je popolnoma avtomatiziran. Nova elektrarna, ki bo čelna v bodoči niže ležeči verigi savskih elektrarn, bo precej pripomogla k uravnavanju toka Save in izkoriščanju vodne energije v hidroelektrarni Medvode in v drugih elektrarn, ki jih nameravamo še zgraditi.

Načrt za elektrarno v Mavčičah so naredili v investicijskem biroju Elektroprojekt, gradbena dela je opravil Gradisov tozd GE Nizke gradnje Maribor, montažna dela pa Metalna, Hidromontaža, Rade Končar, MINEL in IMP, medtem ko je tesnilna in vrtna dela opravil ljubljanski Geološki zavod, zavarovalna dela na obrežju pa Vodno gospodarsko podjetje Kranj.

Opremo so naredili v Metalni, Litostroju, Rade Končarju, IMP in Iskri.

Na otvoritveni slovesnosti, ki so se je udeležili številni izvajalci del, predstavniki družbenopolitičnega življenja in domačini, je bil slavnostni govornik predsednik izvršnega sveta SR Slovenije Dušan Šinigoj.

Več v odprtju hidroelektrarne Mavčiče objavljamo na 5. strani.

Iz vsebine:

- Spremembe in dopolnitve zakona o združenem delu
- Ravenčani tudi letos dobro poslujejo
- Gradimo nov obrat Kartonažne tovarne Ljubljana
- GE Celje — tudi letos uspešni
- Dnevno ne dela 432 gradisovcev
- »Če je kdo lačen, si je sam kriv«

Stanovanjski problematiki ob rob

Kaj (še) lahko naredi sindikat za hitrejšo reševanje stanovanjske problematike

Z uspehi na stanovanjskem področju se v zadnjih dveh letih res ne moremo pohvaliti. Še več, stanje se je poslabšalo. Stanovanj je bilo zgrajenih manj kot smo načrtovali, cene kvadratnega metra stanovanjske površine so izredno narasle, ekonomskih stanarin nismo uveljavili, počasno opremljanje stavbnih zemljišč in problemi v komunalnem gospodarstvu so še bolj upočasnili načrtovano družbeno stanovanjsko gradnjo in še bi lahko naštevali. V takih razmerah je razumljivo, da v ozdih težko zasledimo dolgoročno načrtovanje stanovanjskih zadev. Zaradi visokih cen se vse več odzov odloča raje za kreditiranje individualne gradnje oziroma nakupa. Gotovo pa je, da s prostorskega, komunalnega in še kakšnega drugega vidika prevladujoča individualna gradnja ni dolgoročno racionalna. Hkrati pa v samih gradbenih organizacijah niso bili dosežni bistveni premiki (tipizacija, organizacija strnjene stanovanjske zidave ipd.). Neracionalnost v gradbeništvu pa so hkrati podpisale tudi občine, ki se niso in niso hotele odreči svojim tozdom. Število stanovanj v družbenem sektorju iz leta v leto pada, lani pa se je zmanjšalo tudi število novo zgrajenih individualnih stanovanjskih enot. Posebej je zaskrbljujoče, da mladi delavci in mlade družine vse težje pridejo do stanovanja.

Že v preteklosti smo se v sindikatu zavzemali za bolj sproščene tržne zakonitosti pri gradnji stanovanj, za večje možnosti stanovanjskega združništva, za enake izhodiščne pogoje mladih družin pri razreševanju stanovanjskih vprašanj (sama možnostčasne odložitve plačila lastne udeležbe ne zadostuje, mimogrede, višina lastne udeležbe je bila med tem znižana) in za ekonomske stanarine ob jasni politiki subvencioniranja stanarin. Očitno sindikalna stališča niso zadostovala za izboljšanje razmer. Hkrati pa so v ozdih na tak ali drugačen način poskušali razreševati položaj, ob tem pa so večkrat v svoje akte s tega področja vgrajevali sporna merila in kriterije.

Očitno bo za hitrejšo izboljšanje stanja na tem področju nujno usklajeno pravno (zakonodajno), ekonomsko, organizacijsko, samoupravno in družbenopolitično delovanje vseh pristojnih in zainteresiranih, tudi sindikata. Ta sam seveda ne more neposredno spreminjati stanja. Kaj pa lahko napravimo v sindikatu? Izvršni odbor oziroma vodstvo sindikalne konference lahko od strokovnih služb zahteva temeljito razčlenbo stanovanjskih potreb delavcev (potrebe po novih stanovanjih, povečanje stanovanjske površine, posodobitve, itd.) — v to razčlenbo pa je treba zajeti tudi že dodeljeni oziroma razporejeni stanovanjski fond. Na tej podlagi potem lahko v sindikalni organizaciji ocenimo ustreznost politike pridobivanja stanovanj in posojil (tudi z vidika urejenosti tega področja v aktih, kakšne so možnosti za mlade delavce in mlade družine, razmerje med družbeno in individualno gradnjo, upoštevanje sporazuma o minimalnih standardih za življenjske in delovne razmere pri zaposlovanju, ali je dosednji družbeni dogovor na tem področju v celoti ustrezen in podobno). Gotovo lahko sindikat

zahteva tudi bolj učinkovito združevanje sredstev stanovanjskega sklada na ravni delovne organizacije. Problematiko prostorskega načrtovanja, komunalnega urejanja, solidarnostnih stanovanj in subvencioniranja stanarin — to pa so stvari, ki jih je mogoče obdelati na ravni občinskega sveta.

Seveda vse to ne bo obrodilo sadov brez drugih (širših družbenih) ukrepov in aktivnosti, kot so na primer: lastništvo stanovanjske pravice v večji meri približati ozdom, ki so izločili in združili sredstva za graditev teh stanovanj — se pravi postriti pogoje prenosa stanovanjske pravice in sankcionirati zlorabe, zagotoviti pregled zasedenosti stanovanj za katere je ozd stanodajalec, ne glede, da imetniki stanovanjske pravice — delavci ne delajo več v teh ozdih. S tem v zvezi je bolj racionalna zasedba obstoječega stanovanjskega fonda. Tudi oblikovanja cen ni mogoče v celoti prepustiti samo izvajalcem stanovanjske gradnje — zato je treba izoblikovati ustrezen mehanizem kontrole cen na tem področju. Prodajo družbenih stanovanj civilno-pravnim osebam pa je treba natančno opredeliti, tako da ne bi osiromašili družbenega stanovanjskega sklada.

Po desetih letih

Spremembe in dopolnitve zakona o združenem delu

Letos bo minilo deset let od sprejetja zakona o združenem delu — našega temeljnega sistemskega zakona. V teh letih je bilo dovolj priložnosti tako za dosledno uresničevanje zakona, kot tudi ugotavljanje kaj in kako bo treba v zakonu spremeniti oziroma dopolniti za doslednejše uresničevanje temeljnih načel našega sistema. Najbolj so se mnenja o spremembah tega zakona izkristalizirala v razpravi o delovanju političnega sistema. Od takrat je postalo zelo jasno, da bo tudi ta zakon kmalu doživel nekatere spremembe. Zaenkrat so razprave o spremembah in dopolnitvah zakona potekale predvsem v komisiji Skupščine SFRJ za spremljanje izvajanja zakona. Trenutno so pripravljene teze za spremembe in dopolnitve zakona, o katerih bo pripravljena javna razprava, spremenjeni in dopolnjeni zakon pa naj bi sprejeli do konca letošnjega leta.

Osnovni cilj sprememb in dopolnitev je uresničitev nalog iz dolgoročnega stabilizacijskega programa in kritične analize delovanja političnega sistema. Ob tem je izhodišče sprememb tudi, da so se osnovne opredelitve v devetih letih potrdile. Težišče sprememb je krepitev ustavnega položaja delavcev, izgradnja celovitega sistema samoupravnega organiziranja in povečanje učinkovitosti samoupravnega odločanja. V tezah so ponekod navedeni tudi variantni predlogi, v prilogi tez pa so tudi vprašanja, ki jih bo treba še preučiti in ustrezno vključiti v zakon.

Na področju družbenoekonomskih odnosov so glavne predlagane spremembe tele: podrobneje določiti vsebino in način urejanja odnosov združevanja dela in sredstev na podlagi skupnega ustvarjanja dohodka, predlagan je nov model razporejanja dohodka, bruto OD naj vsebuje poleg obveznosti za zadovoljevanje skupnih potreb še izdatke iz skupne porabe v tozdu, namenjene neposredni porabi delavcev, opredeljen je OD iz tekočega dela in določeno je, da ima izplačilo za OD prednost pred drugimi izplačili iz dohodka. Tu je treba omeniti, da teze vsebujejo tudi stališča CK ZKJ o idejnopoličnih vprašanjih uresničevanja ustavnega položaja delavcev pri razpolaganju in upravljanju z dohodkom in sredstvi družbene reprodukcije — s tem, da so ta stališča konkretizirana v treh vsebinsko različnih predlogih. Razlike med njimi so predvsem v vprašanju ali stališča CK zahtevajo vzpostavljane novih odnosov v razporejanju dohodka in čistega dohodka:

— prvi predlog meni, da je temu tako in navaja model urejanja odnosov pri razporejanju dohodka in čistega dohodka.

— drugi predlog meni, da je ZZZ treba spremeniti samo v toliko, da se da prednost izplačilo OD iz tekočega dela.

— tretji predlog pa meni, da ni potrebno spreminjati ZZZ in je mogoče stališča CK uresničiti s spremembami drugih zakonov.

Načeljni predlogi so še: odnosi med proizvodnjo in trgovino naj se urejajo praviloma prostovoljno, delavci tozda, ki dalj časa ne uporabljajo družbenih sredstev, so jih dolžni dati proti nadomestilu v začasno ali trajno uporabo delavcem drugih odzov, tozda prodaja izdelke in storitve preko DO oziroma sozda, v sporazumu pa je treba določiti pogoje, kdaj lahko tozda prodaja neposredno, tozdi v celoti poslujejo preko žiro računa DO, imajo pa svoje interne račune, ozdi morajo zaposlovati pripravnike, dane so možnosti za skrajševanje delovnega časa.

Na področju samoupravnega organiziranja so glavne novosti tele: v aktih mora biti opredeljena obveznost izdelave strokovne podlage (elaborat) za organiziranje tozdo, to mora pripraviti poslovodni organ, omejena je možnost, da družbenopolitične organizacije ustanovljajo, in financirajo delovne organizacije, dane so možnosti za utrditev delovne organizacije kot edine obvezne in samostojne oblike samoupravnega organiziranja delavcev in kot tržno poslovne subjekta — konkretnije so določene skupne funkcije in naloge, ki naj jih tozdi uresničujejo v DO.

Na področju samoupravnega odločanja je cilj sprememb večja učinkovitost in racionalnost odločanja.

Tako je zoženo število odločitev, ki se sprejemajo z referendumom, natančneje je opredeljena pristojnost zbora delavcev, okrepljena je vloga in pristojnost delavskega sveta (na ravni DO gre praviloma za odločanje z večino glasov, soglasje je bolj izjema, pogoji za to pa morajo biti določeni v splošnih aktih), konkretiziran je položaj in pristojnost delegacije, opredeljena je samostojnost kolektivov v postopku imenovanja poslovodnih organov, povečana je pristojnost poslovodnih organov DO in sozda pri uresničevanju skupnih ciljev, odprta je možnost urejanja posameznih vprašanj, ki so skupnega pomena, z enim skupnim samoupravnim splošnim aktom.

Nadaljevanje s 1. strani

Rezultati so ... zadovoljivi

Razliko med dohodkom in obveznostmi predstavlja čisti dohodek, ki smo ga začasno razporedili takole — v milijonih dinarjev:

Sestavina	I—VI/85		GN 1986		I—VI/86		Indeks	
	znesek	%	znesek	%	znesek	%	6:2	6:4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Čisti dohodek	2.673	100	11.513	100	6.549	100	245	57
Osební dohodek	1.814	68	8.541	74	4.543	69	250	53
Stan. gradnja	94	3	453	4	232	4	248	51
Skupna poraba	131	5	648	6	288	4	220	44
Poslovni sklad	505	19	1.283	11	1.149	18	227	90
Rezervni sklad	129	5	587	5	337	5	261	57
Akumulacija	634	24	1.870	16	1.486	23	234	79

Struktura celotnega prihodka se v primerjavi z lanskim polletjem skoraj ni spremenila. Opazna pa je razlika s planiranimi deleži. Začasno smo razdelili več na poslovni sklad. Največje povečanje izkazuje rezervni sklad. Izločanje v rezervni sklad je določeno z zakonom v višini 4 odstotkov od doseženega dohodka.

Osební dohodki so se povečali za 150 odstotkov. Po družbeni usmeritvi morajo osebni dohodki naraščati počasneje kot dohodek. V Gradisu je ob polletju rast dohodka nekoliko počasnejša vendar upamo, da bo družba upoštevala določila razporejanja dohodka (interna merila), ki smo jih sprejeli v naših samoupravnih aktih in vskladili z družbenimi usmeritvami.

Najmanj se je povečal del čistega dohodka, ki smo ga začasno razporedili za sklad skupne porabe — 288 milijonov dinarjev. Dve temeljni organizaciji nista ob polletju ustvarili toliko dohodka, da bi lahko del namenili za sklad skupne porabe.

Akumulacija se nam je povečala za 134 odstotkov in dosegla že 79 odstotkov planirane akumulacije. Brez dvoma se bo situacija med letom še spremenila, tako da se bo trenutno visok delež akumulacije v čistem dohodku zmanjšal.

Perla — kazalniki

Uvodoma smo omenili PERLA-kazalnike. Po kazalnikih produktivnosti, ekonomičnosti, rentabilnosti in akumulativnosti razvrščamo v

Gradisu proizvodne temeljne organizacije.

Med gradbenimi enotami je po teh kazalnikih trenutno najboljša temeljna organizacija GE Maribor, ki je v vseh štirih kazalnikih dosegla nadpovprečne rezultate. Sledi tozd Gradbena operativa Ljubljana, ki zaostaja v ekonomičnosti.

Med obrati je na prvem mestu tozd OGP Ljubljana.

Primerjava med obema birojema pokaže, da mariborski biro dosega boljše rezultate.

Med ostalimi kazalniki moramo omeniti naš najpomembnejši kazalnik, dohodek na pogojno uro, ki je znašal ob polletju 428 dinarjev. Povečal se je za 98 odstotkov in že presegel planirano vrednost.

V odvisnosti od tega kazalnika so osebni dohodki na pogojno uro, ki so znašali 223 dinarjev. Povečali so se za dvakrat in že tudi presegli planirano vrednost.

● Povprečni neto osebni dohodek na mesec je znašal 86.978 dinarjev in se je povečal za 144 odstotkov.

Produktivnost, ki jo merimo največkrat z vrednostjo lastne proizvodnje na efektivno uro, se je povečala nominalno za 107 odstotkov, realno pa se zvišala za 5 odstotkov.

Donosnost (rentabilnost) poselnih sredstev, ki nam že več let ne kaže nadpovprečnih rezultatov, se je ob polletju v primerjavi z lanskim, precej izboljšala. Zora Vehovec

Nova vrednost točke

Točka 2 din — visoki presežki

Glede na dobre rezultate dosežene v prvem letošnjem polletju, smo se v Gradisu odločili za ponoven dvig akontacijske vrednosti točke. To je letos že šesto povečanje, in sicer z 1,8 na 2 dinarja.

Poleg dviga vrednosti točke za julij je bil opravljen

tudi poračun glede na uspeh v prvem polletju, ko pa je po posameznih tozdih različen.

V nekaterih tozdih so organizatorje proizvodnje še posebej nagradili, tako da je nekaj delavcev prejelo tudi več kot 500.000 oziroma 600.000 dinarjev osebnega dohodka.

Visoka priznanja za delavce Inženiringa

Trem gradisovcem državna odlikovanja

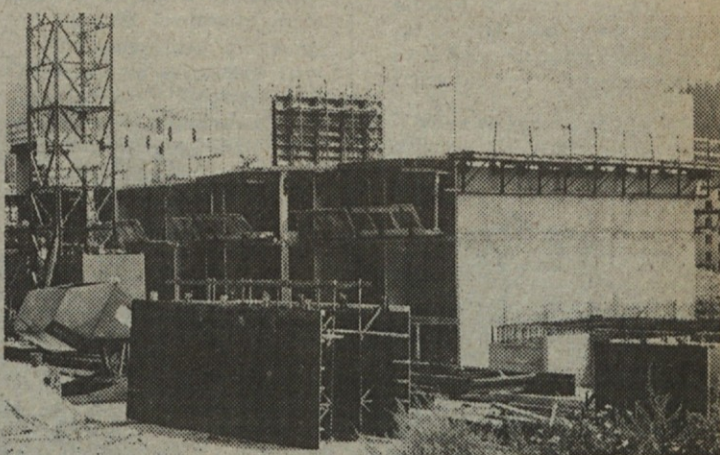
Za dolgoletno prizadevno delo in dosežene nadpovprečne delovne uspehe ter za razvijanje samoupravljanja so prejeli trije delavci Gradisa državna odlikovanja. Podelitev je bila opravljena prejšnji mesec v prostorih skupščine občine Ljubljana Moste-Polje.

Odlikovanja so prejeli (z leve proti desni): Jernej Ravnikar, Edo Ravbar in Marjan Primožič.

Odlikovancem še enkrat iskrene čestitke!

Nov stanovanjski blok v naselju Javornik

Na Ravnah gradimo 240 stanovanj

V stanovanjskem delu Raven v naselju Javornik, ki ga je celega zgradil naš koroški tozd, gradijo še velik štirinadstropni blok z 240 stanovanji. Sedaj zidajo srednji del bloka, vhoda 2 in 3, ker bosta imela zaklonišča in zato delo poteka počasneje, kasneje pa bodo pričeli zidati še preostala dva dela bloka.

Kot zanimivost naj povemo, da bodo prvič na Ravnah vgradili že gotove kopalniške kabine iz Varstroja, kar bo še pospešilo gradnjo, le sedanje dvigalo na gradbišču na drugi strani stavbe ne bo zmoglo teže 4 ton, kot so težke te kabine, je povedal delovodja Karel Bedek. Vendar so na gradbišču prepričani, da bosta vhoda dva in tri vseljiva po planu, to je februarja prihodnje leto.

Nasploh pa so pri stanovanjski gradnji na Koroškem možne tudi težave, če ne bo dovolj sredstev. V našem tozdu na Ravnah menijo, da bodo od sedanje namenske gradnje morali preiti na zidavo za trg.

M. M.

Zgradili smo vse energetske objekte pri nas

Gradis in slovenska energetika

Odprtje HE Mavčiče je primerna priložnost, da se spomnimo vloge in pomena Gradisa pri gradnji slovenske energetike ter da se ozremo v prihodnost, ki pa ne izgleda preveč obetavna na področju načrtovane gradnje energetskih objektov. Imamo pa seveda vse razloge, da se pohvalimo z dosedanjim delom.

Gradis si je v obdobju od leta 1945 do danes nabral bogate izkušnje pri gradnji elektrarn in sploh pri gradnji energetskih objektov, se specializiral in tako postal skoraj edini izvajalec teh del v naši republiki. Energija, hrana in surovinska baza so osnovni pogoj za uspešen ekonomski in družbeni razvoj; zato smo tembolj ponosni na uspehe, ki smo jih na tem področju dosegli. Od HE Dravograda, katere prvo turbino smo uspeli zavrteti že v pozni jeseni 1945, smo zgradili še 12 hidroelektrarn na Dravi, Savi in Soči z 29 turbinami, vse 4 faze TE Šoštanj, TE Brestanica, TE Ljubljana, sodelovali pri gradnji TE Trbovlje, HE Sklopi in TE Plomin v SR Hrvaški. Zgradili smo tudi prvi in dosedaj v Jugoslaviji edini objekt na jedrski pogon — jedrsko elektrarno v Krškem.

Toliko o našem dosedanem delu ter o naših sposobnostih. Prihodnost pa ni tako rožnata. Sedaj se ne gradi noben energetski objekt na območju Slovenije.

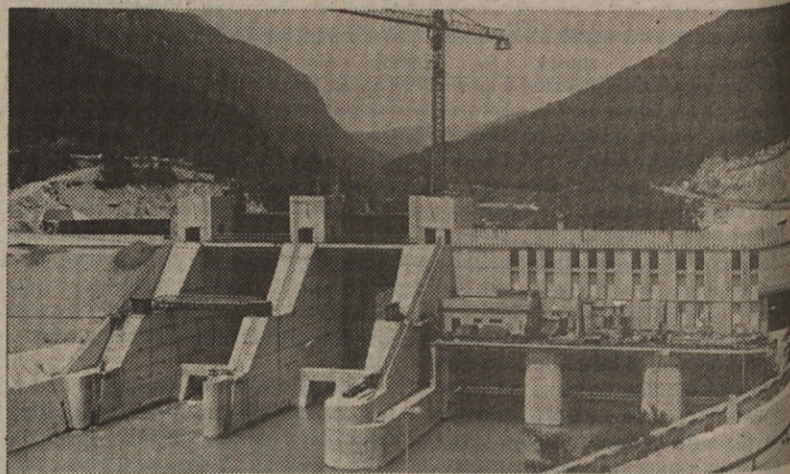
Predsednik IS Slovenije, Dušan Šinigoj je v govoru ob zagonu elek-

trarne v Mavčičah med ostalim dejal o bodoči gradnji elektrarn:

»Kmalu potem, ko je bila 1979 sporejeta odločitev za HE Mavčiče so nastali zapleti, ki so povzročili, da smo z dejansko gradnjo te elektrarne začeli precej kasneje, kot je bilo prvotno zamišljeno. Zatikalo se je pri sprejemanju srednjeročnega plana energetike, zatikalo se je tudi pri samoupravnem dogovarjanju o sredstvih. Kaže, da se zgodovina ponavlja tudi pri sprejemanju energetskega plana za prihodnjih pet let.

Tudi letos še nimamo dokončno izbranih vseh objektov kontinuitete tja do leta 1990 in čez. Tudi letos smo morali z interventnimi ukrepi zagotoviti dotok sredstev, ker se je zataknilo pri samoupravnem dogovarjanju. Vse to kaže, da imamo v zvezi z bodočim energetskim razvojem Slovenije odprtih in nedorečenih še precej vprašanj.

Sorazmerno majhne materialne možnosti, ki izhajajo iz splošnega ekonomskega položaja naše družbe in pa vse večje in upravičeno zanimanje javnosti za vprašanja, ki so povezana z energetiko, okoljem in

Pred HE Mavčiče smo zgradili tudi HE Solkan na Soči

sploh z našim prihodnjim razvojem — povečujejo težavnost in odgovornost naših odločitev. Zelo hitro se bomo morali odločiti — in to tako, da ne bomo naredili napak. Te bi bile daljnosežne in bi imele verizne posledice za naš gospodarski razvoj še v prihodnjih desetletjih.

Dotaknil se je tudi za nas pomembnih gradenj Jeklarne 2 na Jesenicah ter nove elektrolize v Kidričevem, ko je govoril o potrebi po racionalnejši izbiri energije:

»V naše proizvode moramo začeti vgrajevati veliko več znanja, pa veliko manj materiala in energije. Zato potrebujemo sodobno tehnologijo in sodobne proizvodne programe, opuščati pa moramo tisto, kar troši veliko drage energije in surovin, ne prinaša pa ustreznih ekonomskih učinkov.

V zvezi s tem je bilo v zadnjem času veliko vprašanj, čemu potem gradimo na Jesenicah in v Kidričevem. Res je, da gre pri jeklu in aluminiju za proizvodnjo, ki porabi veliko energije. Po drugi strani imamo tu tradicijo, kadre in zmogljivosti. Jeklo in aluminij sta nedvomno strateška materiala za vsako gospodarstvo. Dosedanja tehnologija na Jesenicah in v Kidričevem je iztrošena in zastarela, porabi sorazmerno preveč energije in je tudi ekološko neustrezna.

Tudi okolju posvečamo vedno več pozornosti. Sicer pa je tudi že skrajni čas, da bolj mislimo na naravo, saj je Slovenija onesnažena, kot da bi v njej živel 9 milijonov prebivalcev. Dušan Šinigoj: »Drugo pomembno vprašanje našega bodočega energetskega razvoja je izbor optimalnih energetskih virov in optimalnih lokacij bodočih energetskih objektov. Pri tem so v zadnjem času — poleg čisto ekonomskega vrednotenja, vse bolj v ospredju skrb za okolje in skrb za varno obratovanje.

Dejstvo je, da ni mogoče zgraditi nobenega energetskega objekta, pri katerem ne bi posegali v prostor

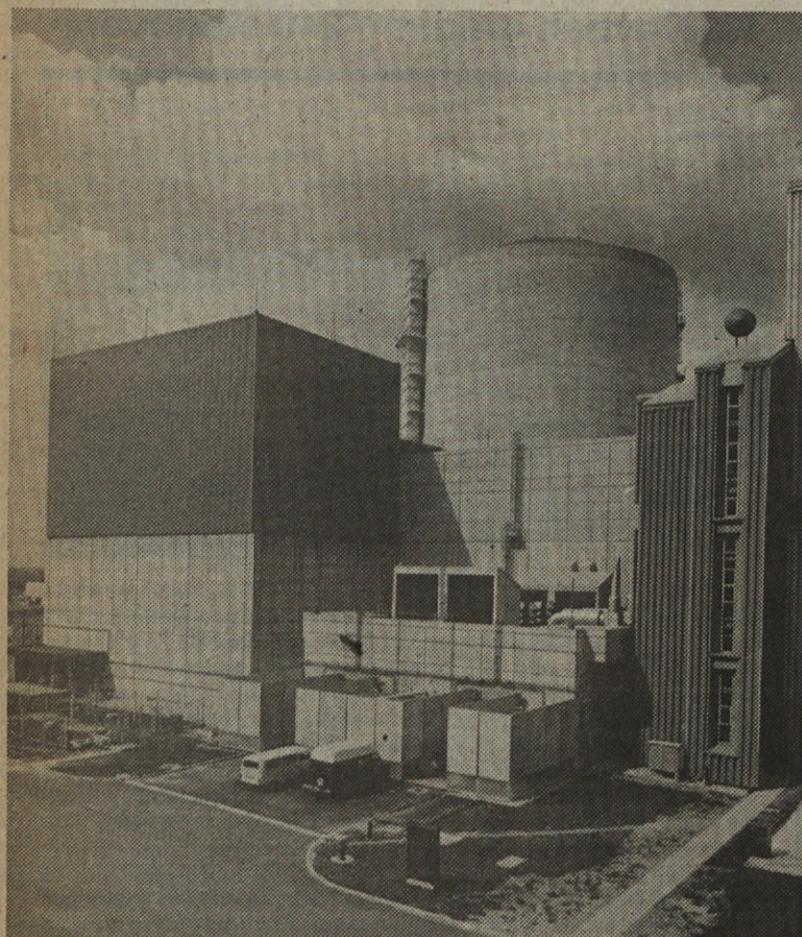
in vplivali na okolje, pa najsi gre za hidroelektrarne, ki posegajo v naravni vodni režim in spreminjajo pokrajino, ali za termoelektrarne s škodljivimi izpusti v ozračje, ali za jedrske elektrarne, ki so posebej v ožeh varnostnih povezanih z varnostnim rizikom in problemi odlaganja odpadkov. Seveda pa zaradi okolja ne moremo kar prenehati z gradnjo energetskih objektov nasploh. Zgolj z varčevanjem pri obstoječi energiji in počasnem posodabljanju tehnologij pa tudi ni moč prihraniti toliko, da bi prihranki energije zadoščali za bodoči razvoj. Pač pa moramo pri vrednotenju posameznih možnih energetskih objektov celovito in kar se da objektivno proučiti vse tehnično varnostne vidike in vse možne ekološke posledice.

Izrekel pa je tudi nekaj vzpodbudnih besed za Gradis, seveda če bo prišlo do realizacije načrtov:

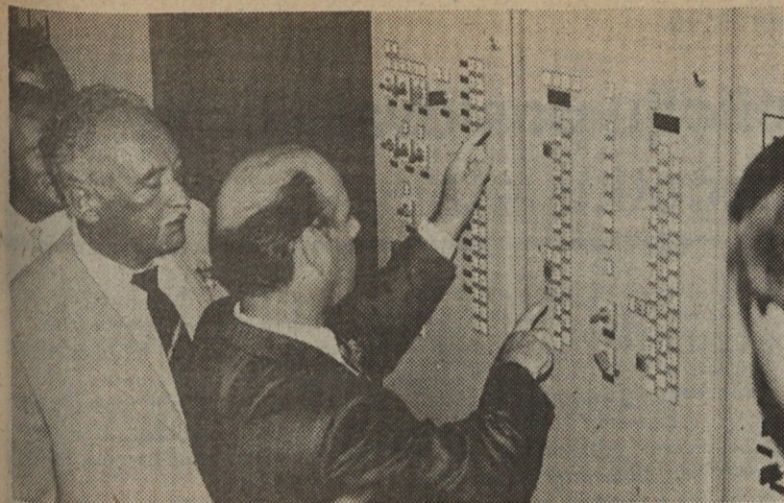
»Kljub številnim vprašanjem, zaradi katerih še ni dokončno izoblikovan program gradnje energetskih objektov za potrebe SR Slovenije v prihodnjih 5 oziroma 10 letih, pa so nekateri objekti že proučeni do tolikšne mere, da lahko pristopimo k realizaciji. Od 13 možnih objektov kontinuitete, ki so bili v presoji, jih je 7 že dokončno uvrščenih v program. Na HE Vrhovo na Savi bo gradnja stekla še letos, dobro pa sta pripravljena še dva objekta iz savske verige — Boštanj in Blanca...»

Res je, da porabimo preveč energije na enoto proizvoda in da se bo potrebno preusmeriti v energetske manj zahtevne izdelke, če hočemo konkurirati na svetovnem trgu. Na prebivalca pa še vedno porabimo malo energije, tudi električne, primerjavi z razvitimi deželami. Zato nam bo predvsem električna energija kot najčistejša oblika energije tudi v bodoče še zelo potrebna, še posebej, če bo proizvedena v hidroelektrarnah. Torej lahko upamo, da nam dela v energetiki le ne bo zmanjkalo.

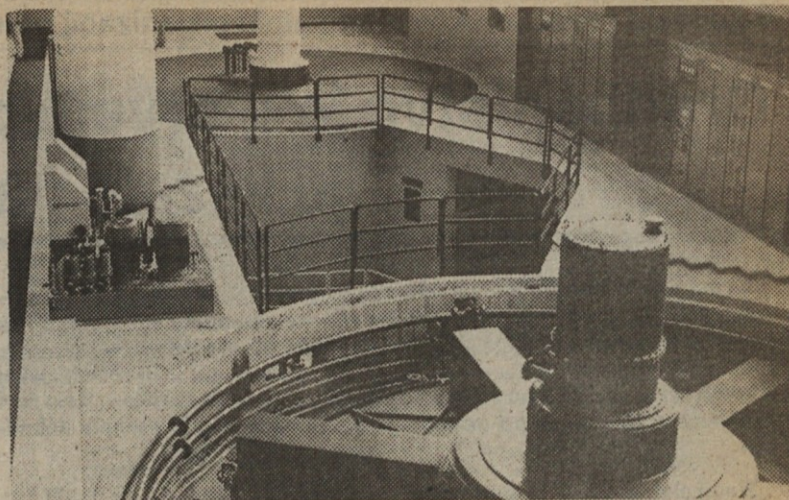
M. M.

V Krškem smo zgradili edino jedrsko elektrarno pri nas

Dušan Šinigoj je pognal turbino

Pogled na generatorja nove elektrarne

Bogatejši za 38 MW električne energije

»Graditelji HE Mavčiče so mojstri svojega posla«

Delavci gradbene enote Nizke gradnje iz Maribora so dosegli še en pomemben delovni uspeh — končali so gradnjo HE Mavčiče. Resda je od polaganja temeljnega kamna do odprtja elektrarne minilo nekaj več kot šest let, toda težave so bile finančne narave in zanje Gradisa ne more odgovarjati.

Prilagodljiva dela so se začela julija 1980. leta, gradbeno jamo pa so začeli zapirati oktobra 1981. Sredi lanskega leta so pričeli z montažo opreme. Delavci Gradisa so izkopali skoraj 300 tisoč kubičnih metrov zemlje, vgradili preko 100 tisoč kubičkov betona s skoraj 3500 tonami armature, kar pove, da je bila gradnja glede na velikost elektrarne zelo zahtevna. Sektorski, vodja Krštinc Ivo je imel na konici gradnje zaposlenih 190 delavcev.

Elektrarna v Mavčičah z nižjo ležečo v Medvodah predstavlja čelno elektrarno za bodočo verigo savskih elektrarn, ki naj bi jih bilo v Sloveniji skupaj 19. Dve Kaplanovi turbini bosta v Mavčičah ob povprečnem padcu vode 17 metrov dajali 38 MW električne energije, povprečna letna proizvodnja pa bo 83 GWh. Večina elektrike bo nastajala v času

dnevnikih konic, to je v urah največje porabe. Delovala bo po principu pretočne akumulacije, zato je za jezom jezero z nekaj nad 10 milijoni kubičnih metrov vode, njegova gladina pa bo nihala običajno za 1,7 metrov, največ pa za 3,3 metra.

Elektrarna je ena najsodobnejših celo v svetovnem merilu, saj bo popolnoma avtomatizirana, vodili pa jo bodo daljinsko iz Območnega centra savskih elektrarn. Celotna oprema je popolnoma domače izdelave, večji dobavitelji opreme in montažerji so Metalna, Litostroj, Hidromontaža, Rade Končar in IMP.

Elektrarno so odprli 31. julija, dan pred občinskim praznikom občine Kranj, slavnostnem trenutku pa so prisostvovali gostje iz občine in republike ter številni domačini in pa seveda predstavniki delovnih orga-

nizacij, ki so sodelovali pri graditvi elektrarne.

Slavnostni govor je imel predsednik IS Slovenije Dušan Šinigoj, ki je med drugim pohvalil izvajalce del in izrekel nekaj kritičnih misli o naši energetske politiki. Dejal je:

— »Gradnja zadnjega izmed energetskih objektov, predvidenih v preteklem srednjeročnem obdobju je danes uspešno zaključena. Vsa naša pohvala in priznanje gre izvajalcem gradbenih in montažnih del; svojo nalogo so opravili kvalitetno in v predvidenem času. S tem so dokazali, da so mojstri svojega posla. V Sloveniji smo dobili hidroenergetski objekt, na katerega smo lahko upravičeno ponosni.«

— »Kljub zadovoljstvu zaradi dokončanja HE Mavčiče in HE Solkan pa ne moremo

mimo neprijetne ugotovitve, da trenutno ni v gradnji noben nov energetski objekt v Sloveniji. To pomeni, da stopamo v novo srednjeročno obdobje brez tako imenovanih objektov kontinuitete. To nedvomno ogroža naš bodoči energetski in gospodarski razvoj.«

Vrednost naložbe je bila okoli 8 milijard dinarjev, predvsem zato, ker je gradnja trajala dlje časa kot bi lahko, pa še zavarovati so morali bregove akumulacijskega jezera in sanirati nekatere objekte v bližini zaradi dviga podtalnice, del sredstev pa je šel tudi v novo čistilno napravo v Kranju, ki je največja v Sloveniji.

Nova elektrarna je nov lep uspeh delavcev Gradisa, z njo so dokazali, da sodijo v vrh jugoslovanskih in svetovnih gradbenih podjetij.

M. Marčič

Odprtje elektrarne so slovesno proslavili, saj je proizvedla prve kilovate električne energije dan pred občinskim praznikom Kranja. Na slavnostnem odru so se zbrali vidni predstavniki družbeno-političnega življenja

Ob pogonu elektrarne v Mavčičah so delavci GE NG iz Maribora poskrbeli tudi za dobro počutje gostov in obiskovalcev. Predstavniki savskih elektrarn so jih namreč naprosili, da so pripravili vse potrebno za pravo veselico. Pogon elektrarne je sovpadel s praznovanjem praznika občine Kranj. Na sliki skrajno je desno Mirko Zemljčič, ki je skrbel, da so bili zadovoljni prav vsi. Nizkograjčani pa so se izkazali tudi kot gostinci.

S posveta predsednikov sindikalnih organizacij gradbeništva

Gradbeništvo je v prvem polletju poslovalo bolje, kot je kazalo na začetku leta

Republiški odbor sindikata gradbenih delavcev Slovenije si julija ni privoščil počitnic. Pred obravnavo polletne bilance gospodarjenja so sklicali na posvet predstavnike sindikata iz največjih gradbenih organizacij in občinskih sindikalnih odborov gradbenih delavcev. Na tem posvetu so opredelili nekaj izhodišč, ki so sindikalnim organizacijam dala osnovo za stališča v obravnavi poslovnih rezultatov in pri usmerjanju delitve dohodka in osebnih dohodkov.

Sindikalni aktivisti iz gradbenih organizacij 24. julija še niso mogli imeti povsem natančnih podatkov o polletnem poslovnem obračunu, imeli pa so že grobe ocene, ki kažejo, da je gradbeništvo v tem obdobju poslovalo bolje, kot je bilo pričakovati. Organizacije s področja gradbeništva so izgube od prvega kvartala močno zmanjšale in dokazale, da so bile v glavnem res sezonske, kar je za to panogo, ki ima pozimi mrtvo sezono tudi sicer značilno. Nekaj tozdrov je sicer zaključilo prvo polletje z rdečimi številkami, vendar vsi zatrjujejo, da bodo izgubo lahko pokrili v okviru svojih poslovnih sistemov.

Prvič po vojni zaloge cementa

Celo industrija gradbenega materiala je svoje poslovne rezultate močno popravila. Vzroka ni težko ugotoviti: ta proizvodnja je lažje zadihala zaradi cenejše energije (mazut za proizvajalce gradbenih materialov se je pocenil za 40 odstotkov, plin pa za 20 do 25). Tako je celo večina opekarn popravila svoje poslovne rezultate — z izjemo mariborske Opekarnice Košaki, ki je v resni krizi. Skrbi pa, ker proizvajalci gradbenih materialov zmanjšujejo

obseg proizvodnje, ali pa se jim kopičijo zaloge. Tako so se pojavile zaloge celo v cementarnah, česar v Jugoslaviji po vojni še nismo doživeli, je povedal sekretar Splošnega združenja gradbeništva in IGM Slovenije **Jože Vučajnik**.

Med podatki, ki so jih navajali sindikalisti iz združenega dela, so bile najbolj zgovorne številke, s katerimi je **Bogomir Žerjal** in koprškega Invest biroja pokazal, kakšni so rezultat nenehnega razpravljanja, kako nujno je razbremeniti gospodarstvo: delež družbenih dajatev v dohodku te organizacije je znašal v prvem polletju 1984 18,2 odstotka, lani 21,3 in letos 22,2 odstotka — torej iz leta v leto višji.

Kako bo z delom jutri?

A vrnimo se k doseženim poslovnim rezultatom, ki v celoti gledano niso bili slabi! Kako jih ocenjevati?

Predsednik Republiškega odbora sindikata gradbenikov **Franc Berginc** je opozoril, da sta nujna kritičnost in pogled naprej. Vprašati se je treba, koliko so k ugodnemu izkupičku v letošnjem prvem polletju prispevali avansi investitorjev, saj je znano, da so zlasti nekateri investitorji neproizvodnih objektov na začetku leta v strahu pred prepovedjo teh investicij pohiteli s predplačili.

Razen tega pomenijo predplačila z jamčeno ceno — kakšen bo uspeh teh gradbišč ob zaključku del? In vprašati se je potrebno, kako bo z delom jutri, saj slišimo v projektantskih organizacijah tarnanje, da jim dela močno primanjkuje. Če so danes brez dela projektanti, grozi, da bo čez 6 mesecev manjkalo dela operativni.

Vse to so po Bergincem mnenju vprašanja, ki jih morajo načeti tudi sindikalne organizacije. V pripravah na obravnavo polletnih obračunov smo slišali tudi mnenja, da so ukrepi za pridobivanje dohodka in sploh za poslovanje zadeva poslovnih delavcev, medtem ko je naloga sindikata predvsem ščititi delavčevo življenjsko raven, je dejal **Franc Berginc**. Toda sindikat ne more mimo vprašanj, ki so povezana s poslovanjem in produktivnostjo, še zlasti ne v situaciji, ko se srečujemo s mnogimi slabostmi — od socializacije ne dovolj izkoriščenih zmogljivosti, nelojalne konkurence, do premajhne odprtosti za skupne nastope.

Berginc je opozoril tudi na vprašanje stroškov, ki jih je treba pozorno pregledati. Res so v večini organizacij pri zniževanju stroškov že marsikaj naredili, po drugi strani pa tudi drži, da je gradbeništvo kapitalno ekstenzivna delovna panoga in bi že majhni odstotki prinesli velike vsote prihrankov.

Priznanje vsem gradbin-cem

Posveta se je udeležil tudi sekretar Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, **Franc Hribar**, ki je ob spodbudnih polletnih rezultatih izrekel priznanje vsem gradbin-cem, saj so ti dosežki brez dvoma rezultat velikega napora zaposlenih. Ob tem je povedal, da so tudi druge panoge slovenskega gospodarstva v primerjavi s prvim četrtletjem dosegle opazno izboljšanje poslovnih rezultatov.

Ob nalogah sindikata pri spremljanju poslovnih rezultatov je Hribar poudaril naslednje točke:

— mobilizirati je treba vse delavce za uresničevanje gospodarskih ciljev. Takšna mobilizacija je možna seveda le na osnovi programov, zato mora sindikat vztrajati, da poslovodni delavci konkretno opredelijo naloge za uspešnejše tekoče poslovanje in razvoj;

— posebno pozornost je potrebno posvetiti družbenim obveznostim, ki jih je nujno postopno zmanjšati, kajti brez večje akumulacije gospodarstvo ne bo moglo posodabljati svoje izrabljene opreme in se prestrukturirati;

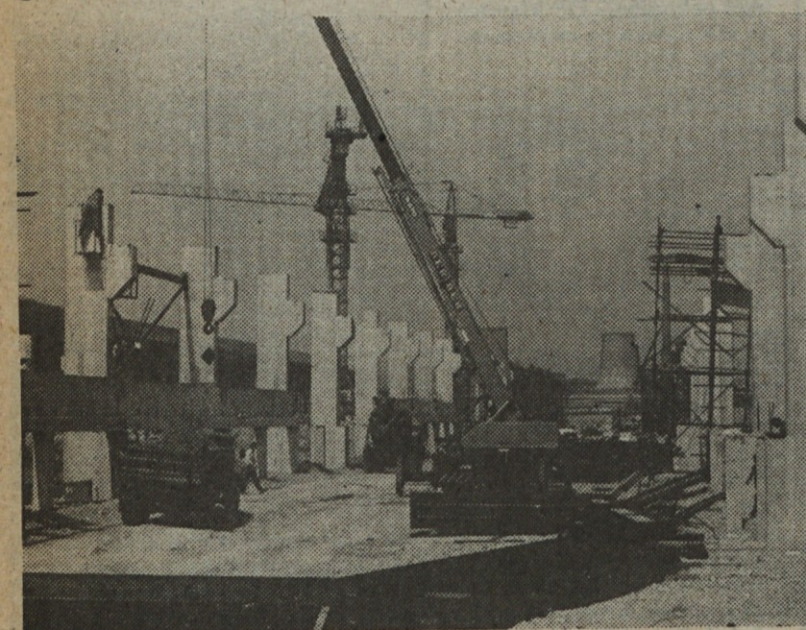
— sindikat mora imeti v času zaostrenih gospodarskih razmer še posebno izostren posluš za življenjske razmere svojih članov. Osnovni cilj seveda mora biti zdravo poslovanje, tako da delavec ob normalni delovni uspešnosti ne sme biti socialni problem;

— posebej je Hribar spregovoril o programu gospodarskih ukrepov Zveznega izvršnega sveta in poudaril, da slovenski sindikati zastavljene akcije podpirajo ob zavzemanju, da morajo biti selektivni in jih je treba povsod dosledno izvajati. Gotovo bodo ti ukrepi močno pretresli odnose, je dejal Hribar, toda zavedati se moramo, da po utečenih kolektivnih ni mogoče naprej, zato vas prosim, da tudi v sindikalnih organizacijah te ukrepe podprete.

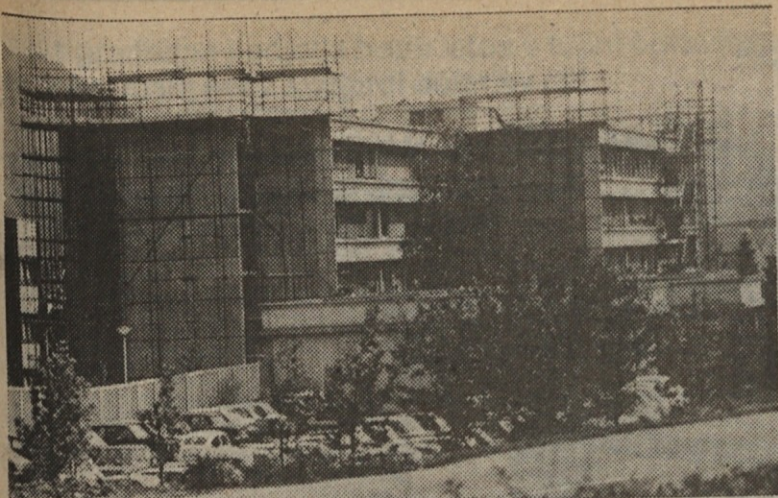
Ne več osebnih dohodkov brez podlage v dohodku

Posebej so na posvetu obravnavali naloge sindikata pri usmerjanju delitve dohodka in osebnih dohodkov. Nekateri sindikalisti iz delovnih organizacij so se pritožili, da interventni zakon, ki omejuje pretirano delitev osebnih dohodkov, ni dovolj razumljiv. »Spet smo dobili predpis, za katerega izvajanje potrebujemo kup dodatnih pojasnil. Pripravljali zakonov bi morali napisati besedila, ki bodo razumljiva, ne pa da potem sklicujemo seminarje za branje zakonov«, se je pritožil eden od razpravljalcev.

Vendar pa takšne pripombe ne držijo. Predsednik Komisije podpisnikov panožnega Sporazuma o delitvi dohodka in osebnih dohodkov Ranko Krašič je dal odgovore na vprašanja, ki so se zastavljala pri praktičnem izvajanju tega Zakona. Komisija podpisnikov sporazuma in Komisija za vprašanja delitve dohodka in osebnih dohodkov pri sindikatu gradbincev sta namreč to problematiko podrobno obravnavali in tudi uskladili stališča z Republiškim svetom Zveze sindikatov Slovenije. Osnovno pa je, da sindikat ne bo dovolil poviševanja osebnih dohodkov, ki nima podlage v ustvarjenem dohodku. Sicer pa v gradbeništvo, tako so zatrili predstavniki sindikalnih organizacij, ni mnogo delovnih organizacij, ki bi za osebne dohodke razdelile preveč tiste ki pa so prekršile delitvena razmerja, pa so še v predpisanem roku sprejele programe, kako bodo spravile preveč izplačane osebne dohodke v pravilen odnos z ustvarjenim dohodkom

Letos smo začeli graditi še eno izmed največjih slovenskih naložb, novo elektrolizo v Kidričevem

GE Ravne nadgrajuje upravno poslopje koroške železarne

Ravenčani dobro skrbijo za svoje delavce, delavski domovi v Dobji vasi so dobro urejeni

Ob obilici dela pomanjkanje delovne sile

Ravenčani tudi letos dobro poslujejo

Gradisov tozd GE Ravne na Koroškem je letos dokaj dobro angažiran. V prvem polletju so dosegli že 1,556 milijarde dinarjev celotnega prihodka, kar pomeni, da so preseгли plan za 9 odstotkov. Torej tudi letos Ravenčani nadaljujejo s »tradicijo« dobrega poslovanja.

Res pa je tudi, da so si letošnji plan nastavili nekoliko nižje, ker lani še sami investitorji niso vedeli, če bodo imeli dovolj sredstev. Tako je naš tozd dobil večino informacij o gradnji šele februarja, tako da bodo morali letos še ugotavljati, če je potreben rebalans plana.

V šestih mesecih letos so ustvarili 520 milijonov dinarjev dohodka. Odstotek povečanja je nekoliko višji kot pri celotnem prihodu, predvsem zaradi hitrega obračanja obratnih sredstev in zaradi prihodkov od obresti.

Zaradi premajhnega števila zaposlenih imajo ogromno nadur, večja je tudi produktivnost in odstotek je tudi produktivnih ur, uspelo pa jim je zmanjšati še število bolezenskih izostankov, kar tudi pripomore k dobremu poslovanju.

V nasprotju z obljubami, da bodo letos razbremenili gospodarstvo, so se jim povečale obveznosti iz do-

hodka in zato tudi pada čisti dohodek v strukturi dohodka.

Osebnih dohodki so naraščali nekoliko počasneje kot so planirali, ali drugače, dohodek narašča z večjim indeksom kot osebni dohodek. Slednji je nekoliko višji kot je povprečje v Gradisu in to zaradi dobrega poslovanja, nadurnega dela in ker je prilagojen dohodkom v panogi v koroški regiji, je pa v celoti razporejen v skladu z internimi merili. Zaradi počasnejše rasti osebnih dohodkov pa so lahko več sredstev namenili za akumulacijo.

V našem tozdu na Ravnah imajo precej težav s pomanjkanjem de-

lovne sile. Planirali so, da bodo obveznosti lahko izvršili s 400 delavci, sedaj imajo že 451, potrebovali pa bi še najmanj 50 delavcev, po večini strokovnjakov, da bi lahko vse opravili v zahtevanem času. Imajo namreč toliko dela in tako zelo kratke roke, da s planiranim številom delavcev nikakor ne bi mogli ustreči naročnikom. Tako so morali začasno najeti delavce iz drugih republik, tako imenovane »grupe gradana«, vendar imajo sedaj težave z družbenim pravobranilcem, ki trdi, da je takšno najemanje delovne sile protizakonito in da je to prodaja delovne sile in celo zahteva, da te ljudi odpustijo.

Sicer pa je v tozdu že 60 odstotkov delavcev iz drugih republik, predvsem zato, ker se domačini zaposlujejo v ravenski železarni in nasploh v industriji, ki jim ponuja precej višje osebne dohodke in lažje delovne pogoje. Če že ne morejo omogočiti takih dohodkov svojim delavcem, kot nekatera druga podjetja, so pa dobro poskrbeli za družbeni standard zaposlenih, tako pri prehrani med delom, za delavce v samskih domovih in pri urejanju stanovanjskih vprašanj. Nasploh so med prvimi v Gradisu imeli dobro urejene delavske domove, vse s centralnim ogrevanjem in toplo vodo. Sedaj imajo v Dobji vasi na Ravnah 240 ležišč in v Slovenj Gradcu 67 ležišč v domovih, le v Celju stanujejo njihovi delavci v kontejnerjih. Razen tega imajo še 77 družinskih stanovanj, prošnje za ureditev stanovanjskih razmer pa uspešno razrešijo prej kot v enem letu. Letos so tudi že razdelili za 9,900.000 dinarjev stanovanjskih posojil.

Med večjimi deli naj omenimo gradnjo v Železarni Ravne, kjer dvigujejo upravno poslopje, omogočiti pa morajo nemoteno delo v spodnjem delu stavbe. Nadzidek mora biti gotov do konca tega leta,

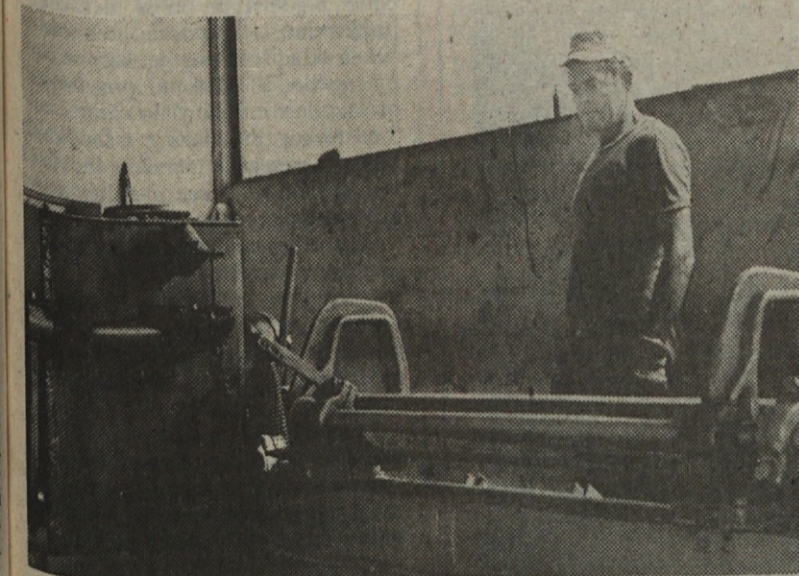
● Ob pogledu na okoliške hribe, je kljub vročini beseda nanesla še na smučanje, ki je na Koroškem zelo priljubljen šport. Ravenčani so že kar nekajkrat zapored zmagali na Gradisovih zimskih športnih igrah, letos pa so pristali »še« na drugem mestu. Ludvik Lihteneger: »Malo smo zaostali, za nekaj točk. Sicer pa je prav, da zmagajo kdaj še drugi, da ne izgubijo volje.«

gradijo pa še več objektov v sami železarni. Stalno so zaposleni tudi v Tovarni avtomobilov in motorjev v Mariboru, za katero so pred kratkim v rekordnem času zgradili počitniški dom v Omišlju na Krku. (O tem pišemo v posebnem prispevku.) Že dalj časa so zaposleni tudi v Cinkarni Celje, prav tako pa nekaj delavcev pomaga pri gradnji jeklarne na Jesenicah. V naselju Javornik na Ravnah pa zidajo velik blok, tako da jim ob že omenjenem pomanjkanju delovne sile zastaja gradnja na nekaterih manjših gradbiščih.

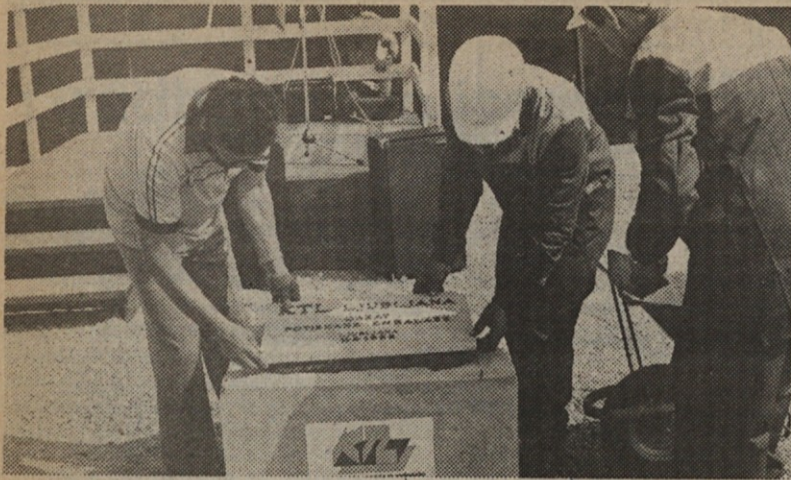
Vodja splošnega in kadrovske-socialnega oddelka Ludvik Lihteneger ter analitičarka, Mira Juhart, ki sta mi posredovala podatke, direktor tozda je bil namreč na zasluženem dopustu, sta seveda optimista kar se tiče poslovanja do konca leta, ker so do takrat polno zasedeni. Za naslednje leto pa pregled angažiranosti še ni narejen, ker še nimajo ponudb, zagotovo pa bodo nadaljevali z deli v TAM-u, Cinkarni in Železarni ter pri stanovanjski gradnji.

Če ne bo kakšnih zares nepredvidenih neugodnih okoliščin, se ob takšnem delu Ravenčanom ni potrebno bati tudi za uspešnost poslovanja v prihodnjem letu.

M. Marčič

Ravenčani imajo na enem mestu betonarno, železokrivnico, lesarski obrat in skladišče. Na sliki: v sodobno opremljeni železokrivnici je zaposlen tudi Rudi Kuserban

Temeljni kamen je položil Dušan Jerman (levi) iz KTL, ob pomoči dveh gradisovcev — Milovana Indžića in Seifa Hasanagića

Stroji SPO so pripravljene za takojšnji začetek del na novem obratu potiskane embalaže

Položen temeljni kamen za nov obrat potiskane embalaže

Gradimo za Kartonažno tovarno Ljubljana

Ob Letališki cesti v Ljubljani (nasproti našega tozda Kovinski obrati) so 11. avgusta svečano položili temeljni kamen in s tem označili začetek gradnje novega obrata potiskane embalaže, ki predstavlja največjo naložbo Kartonažne tovarne Ljubljana v tem srednjeročnem obdobju in eno največjih naložb v Sloveniji začeti v letošnjem letu.

Izvajalec gradbenih del je Gradis s tozdi Gradbena operativa Ljubljana. SPO in OGP. projekti pa so bili narejeni v našem Biroju za projektiranje Ljubljana.

Nov obrat predstavlja zamek nadaljnega razvoja Kartonažne tovarne Ljubljana ob Letališki cesti, kjer je na voljo 85.000 kvadratnih metrov zazidljivega zemljišča. Tokrat je šlo za začetek gradnje prve faze, katere predračunska vrednost

znaša 4,11 milijarde dinarjev. V tej prvi fazi se bo gradil objekt v tlorisni izmeri 110 x 60 metrov, ki bo imel 7.750 kvadratnih metrov uporabnih površin. Vanj se bo preselil obrat potiskane embalaže, ki je sedaj še vedno na Čufarjevi ulici v središču Ljubljane. Zdaj poteka proizvodnja potiskane embalaže v nemogočih klimatskih, tehnoloških in prostorskih razmerah.

Nova gradnja ob Letališki pa bo

rešila tudi problem tozda Papirna konfekcija. Ta se bo iz prostorov na Kotnikovi ulici preselil v izpraznjene prostore na Čufarjevi, kjer bo lahko potekala proizvodnja na novi liniji.

Temeljni kamen je položil Dušan Jerman, delavec z najdaljšim delovnim stažem v tozdu Kartonaža, kamor sodi obrat potiskane embalaže, ob tej priložnosti pa je spregovoril tudi predsednik poslovnega odbora Kartonažne tovarne Ljubljana **Miran Rižnar** in med drugim dejal: »Po skoraj desetih letih bolj ali manj intenzivnih raziskovanj, presojanj in iskanj gospodarnjših rešitev bomo začeli graditi obrat, ki predstavlja v naši delovni organi-

zaciji z desetimi tozdi, največjo naložbo v tem srednjeročnem obdobju.

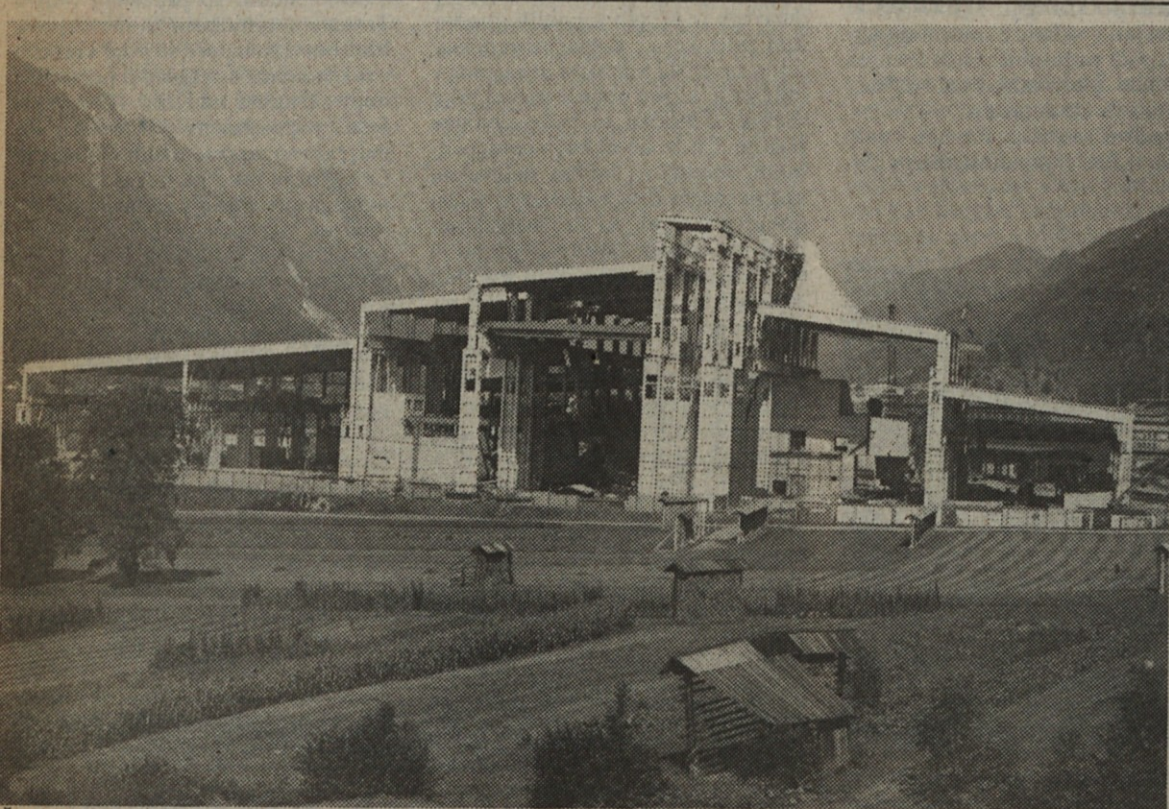
Ponosni smo, da imamo v kolektivu tako pogumne borce za napredek in razvoj, ki ne mislijo samo na preživetje kot večina drugih, ampak predvsem na to, da bomo ustvarjeno akumulacijo prelili v vrhunsko tehnologijo in da bomo ob sodobni poslovni organizaciji kos vse večjim zahtevam domačega in svetovnega tržišča.«

Od celotne predračunske vrednosti predstavljajo gradbena dela 59 odstotkov, oprema 30 odstotkov in ostalo 11 odstotkov. 22 odstotkov sredstev bosta zagotovila tozda Kartonaža in Papirna konfekcija, ki sta nosilca naložbe. 36 odstotkov bodo združili ostali tozdi Kartonažne tovarne Ljubljana, preostalo pa bodo pokrili s krediti Ljubljanske banke, inozemskimi krediti in krediti izvajalcev del.

Novi prostori za potiskano embalažo Kartonažne tovarne Ljubljana bodo zagotavljali boljše delovne, proizvodne, transportne, tehnološke in skladiščne pogoje, kar vse bo omogočilo 30-odstotno povečanje proizvodnje in zmanjšalo »škarto« za 5 odstotkov. Prva faza je zasnovana tako, da omogoča tehnično enostaven prehod, oziroma nadaljevanje gradnje druge faze.

Po terminskem planu naj bi bila gradnja zaključena v zadnjem trimesečju leta 1987. Takoj zatem bi sledila preselitev opreme in poskusno obratovanje z redno proizvodnjo pa naj bi pričeli v prvem kvartalu 1988. leta.

Prvi fazi bo sledila druga, v kateri bodo v Kartonažni tovarni Ljubljana dali večji poudarek modernizaciji tehnološke opreme, uvajanju novih proizvodnih programov in povečanju proizvodnih zmogljivosti. Tako bo Kartonažna tovarna Ljubljana zopet postala največji proizvajalec potiskane embalaže v Jugoslaviji.

Še šest mesecev nas deli od predvidenega zagona nove Jeklarne na Jesenicah

Naša gradbena podjetja bodo letos v tujini opravila za nekaj manj kot 2 milijardi dolarjev del.

Devizni zaslužek gradbenikov bo približno tolikšen kot lani

Jugoslovanski gradbeniki, ki delajo v tujini, letos ne pričakujejo boljših rezultatov kot lani. V zavodu za raziskovanje trga menijo, da utegne celotna vrednost del v najboljšem primeru znašati 1,95 milijarde dolarjev, torej toliko kot lani.

Po mnenju strokovnjakov je poglavitni vzrok za tako skromne napovedi nafta. Zaradi pocenitve nafte se je občutno zmanjšalo povpraševanje v državah v razvoju, kjer dela velik del naše gradbene operative.

O občutnem zmanjšanju investicijske dejavnosti priča tudi podatek, da mora beograjski Energoprojekt, ki sodi med najuglednejše jugoslovanske gradbene organizacije v tujini, zdaj pripraviti 18 ponudb, da sklene eno samo pogodbo. Nekoč je za to zadostovalo že osem ponudb, tako morajo v Energoprojektu delati noč in dan, da bi svoji operativi zagotovili dovolj dela. V Gradisu moramo za sklenitev pogodbe v tujini pripraviti okrog 100 ponudb.

Kljub temu pa so gradbeniki prepričani, da je še vedno dovolj možnosti za nova naročila na svetovnih gradbiščih. Pravijo, da je rešitev preprosta — veliko bolj kot doslej je treba raziskovati trg in ponujati svoje storitve, ter zagotoviti možnosti za izdelavo tako imenovanih predhodnih študij.

Predhodnih ponudb investitorji ne plačujejo. Poslati jih je treba na mednarodno licitacijo in ne zagotavljajo zanesljivega dobička. Če neka država na primer namerava zgraditi velik jez, ne ve pa, kje naj bi ga zgradila in kakšen naj bi bil, ji lahko gradbeno podjetje pošlje svoje strokovnjake, da pripravijo predlog. Vedno pa se kajpada lahko zgodi, da se investitor odreče gradnji in da vloženi denar splava po vodi. A pogosto se tudi dogaja, da gradbeniki uganejo, kakšne so želje in možnosti investitorjev, in tedaj je dobiček precejšen.

S tem si lahko podjetje že pred mednarodno licitacijo nabere točke pri investitorju, po vrhu pa to tudi odpira vrata za izvoz tehnologije. Naši gradbeniki pa v tujini ne morejo prodati več opreme predvsem zato, ker je razmeroma malo objektov, ki jih gradijo po naših projektih. Naročnik praviloma ni pripravljen privoliti v to, da bi objekt, ki ga je projektirala druga država, opremil s tehnologijo države, ki izvaja dela.

Kadar gre za jugoslovanske projekte, pa je seveda veliko lažje prodati tudi jugoslovansko opremo. Tisti, ki naredi projekt, narekuje tudi tehnologijo proizvodnje. To seveda utira pot do večjega deviznega zaslužka, kar je eden bistvenih ciljev nastopa naših gradbenikov na svetovnem trgu investicijskih del.

Zato večina razvitih držav vlaga precej denarja v predhodne študije. To počnemo tudi mi, vendar so sredstva razdrobljena. Predhodne študije financirajo JUBMES (Jugoslo-

vanska banka za mednarodno gospodarsko sodelovanje). JUZAMS solidarnostni sklad ZIS, poslovne banke, republiški zavodi za mednarodno sodelovanje in republiške gospodarske zbornice. Bolje bi bilo, če bi bila ta sredstva združena, in predlagajo, naj bi jih združili v JUBMES.

Tako gradbeniki kot strokovnjaki menijo, da je treba spodbujati takšno obliko izvoza. Trenutno je ena največjih težav pomanjkanje denarja za kreditiranje. Medtem ko konkurenti iz razvitih držav ponujajo posojila z 8-odstotnim do 10-odstotnimi obrestmi z 20-letnim odplačilnim rokom, lahko pri nas namejemo posojila z veliko bolj neugodnimi obrestmi, odplačati pa jih je treba že v desetih ali dvajsetih letih.

Tako gradbeniki kot strokovnjaki, ki spremljajo to delo, pravijo, da je nastop naših gradbenih podjetij korekten in da je nelojalna konkurenca zelo redka. Zaželeno je celo, da se na mednarodnih licitacijah poteguje za delo več naših organizacij, kar je dovoljeno tudi po novem zakonu o investicijskih delih v tujini. Pravijo pa, da bi se morali bolje dogovoriti pred nastopom na licitaciji, ker se je nekajkrat zgodilo, da so bile cene za isto delo v ponudbah različnih podjetij na moč različne.

● **Delež naših gradbenikov v jugoslovanskem deviznem dotoku je še vedno precejšen. Narodni banki Jugoslavije prodajo 600 do 700 milijonov dolarjev na leto, kar je eden največjih čistih deviznih učinkov v celotnem gospodarstvu. Naš delež v svetovnem izvozu investicijskih del znaša 1,6 odstotka, delež celotnega gospodarstva v mednarodni menjavi pa ne presega 0,5 odstotka. Po podatkih nekaterih svetovnih ustanov je Jugoslavija po vrednosti del v tujini na devetem mestu na svetu. Med 200 največjih svetovnih gradbenih podjetij se je uvrstilo tudi sedem naših. Ljudje, ki sklepajo pogodbe v tujini, zatrjujejo, da tega nikoli ne počnejo za vsako ceno in da vselej upoštevajo naše ekonomske interese, pogodbe pa prinašajo dobiček državi kot celoti.**

Nova depandansa je zares lepo poslopje, dobro pa se vklaplja tudi v okolje.

Dobljena borba s časom

Ravenčani v petih mesecih zgradili počitniški dom za TAM

V junijski številki Gradisovega vestnika smo pisali o tekmi s časom, ki jo je vodil Gradisov tozđ GE Ravne na Koroškem, da bi v dogovorjenem roku dokončal gradnjo depandanse počitniškega doma tovarne avtomobilov in motorjev Maribor v Omišlju na otoku Krku. Zagnanim Ravenčanom je kljub vsem težavam, neugodnemu vremenu in težavnemu terenu uspelo, da so dela pravočasno končali.

GE Ravne je že več let stalno prisotna v TAM Maribor, zato so že lani dobili naročilo za gradnjo kuhinje in jedilnice v Omišlju in stavbo tudi končali, letos februarja pa so pričeli graditi še depandanso. Tudi zaradi tradicionalno dobrega sodelovanja s TAM-om so dali vse od sebe in v rekordno kratkem času petih mesecev končali z gradnjo.

Nova depandansa je arhitektonsko zelo dognana in se lepo vklaplja v okolje, najlepši pogled nanjo pa je z morja. Delavci TAM-a pravijo, da so nanjo zelo ponosni in so jo že imenovali »bela leptotica« — ker ima belo fasado in ker so tako navdušeni nad njo.

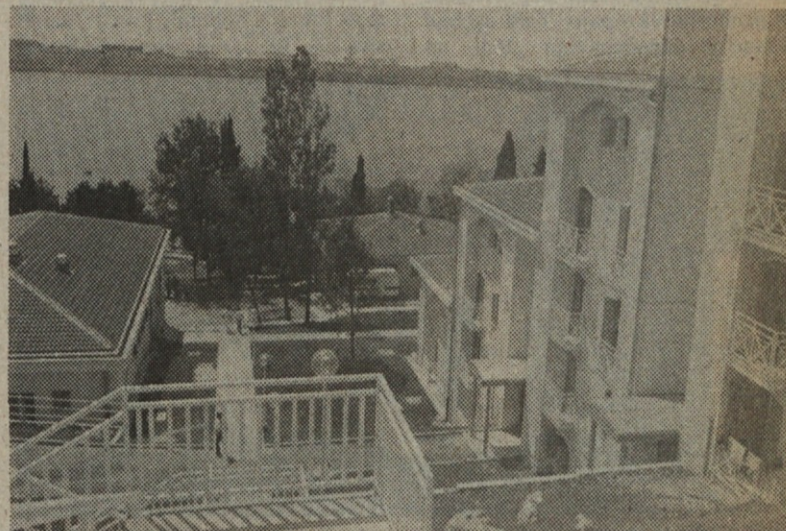
V novi stavbi počitniškega doma je 152 ležišč v 59 zelo lepo oprem-

ljenih sobah s tušem, sanitarijami in balkonom, kar pove, da je to res velik in zahteven objekt za tako kratek čas gradnje. Zato pa je tudi delavski svet TAM-a za pravočasno in kvalitetno izvedbo del podelil bronasto plaketo tozdu Gradisa na Ravnah.

Razen depandanse so naši delavci zgradili še kolektor za zunanjo kanalizacijo in cesto za boljši dostop do počitniškega doma skozi vas Pušča.

Če se bomo kot Ravenčani držali Gradisovega načela »kvaliteta, cena, rok« — in sodeč po priznanju je našemu tozdu na Koroškem to uspelo — se nam ne bo treba bati prihodnosti.

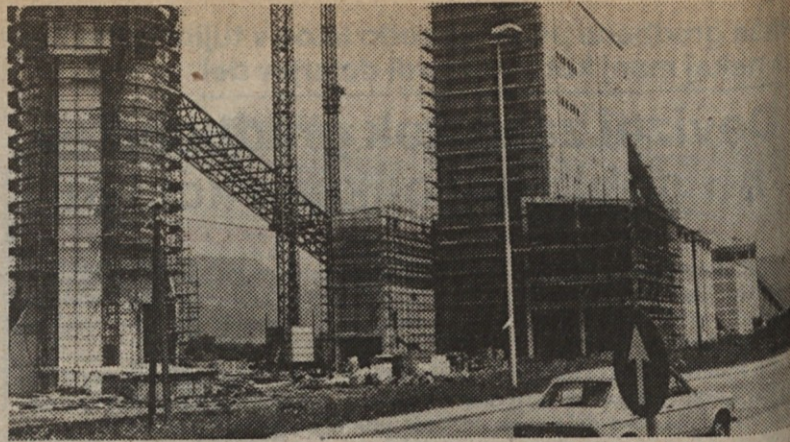
M. M.

Pogled na novo poslopje od zgoraj, na levi pa je kuhinja z jedilnico, ki so jo Ravenčani zgradili lani

Na novo celjsko bolnišnico je GE Celje res lahko ponosna — stavba je zelo lepa

Gradnja klasirnice v Pesjem pri Titovem Velenju je bila zelo zahtevna

S pomočjo računalnika ponudba pripravljena v enem dnevu

GE Celje — tudi letos uspešni

Naš tozid v Celju je v prvi polovici leta dobro posloval. Realizirali so za 3,245 milijarde dinarjev celotnega prihodka, indeks povečanja je 246 v primerjavi s prvo polovico lanskega leta. Po letošnjem gospodarskem načrtu naj bi v celnem letu dosegli 4,153 milijarde dinarjev celotnega prihodka, tako da so v polovici leta dosegli že 78 odstotkov letošnjega plana. Seveda se zavedajo, da plan morajo presegati zaradi letošnje nepričakovano visoke inflacije. Razveseljivo pa je, da se je dohodek, ki je razlika med celotnim prihodom in porabljenimi sredstvi, povečal za 258 indeksnih točk, kar je več kot povečanje celotnega prihodka.

Kljub načelnim deklaracijam, se iz trimesečja v trimesečje povečujejo obveznosti iz dohodka, indeks povečanja je bil v prvi polovici leta v primerjavi z enakim lanskim obdobjem celo 275.

Delež osebnega dohodka v dohodku je v primerjavi s celotnim Gradisom v Celju sorazmerno visok, vendar pa jim je od lani uspelo ta delež znižati od 64 na 58 odstotkov. Tako so lahko povečali sredstva za akumulacijo. Eden od najpomembnejših vzrokov za dobro poslovanje GE Celje je tekoč mesečno spremljanje stroškov po posameznih objektih oz. gradbiščih. Z internimi merili ugotavljajo porabo tako glede materiala, transporta, strojev, režije, osebnih dohodkov in ostalih obveznosti, tako da lahko vsak mesec zasledujejo uspešnost posameznih gradbenih del. Tako lahko pravočasno reagirajo na vsako nepravilnost in primerno ukrepajo. Tudi osebne dohodke obračunavajo glede na

uspešnost dela pri posameznem objektu, seveda kumulativno, da ne bi bilo prevelikih mesečnih nihanj. To sproti spremljanje stroškov je posebnost celjskega tozda, izvajajo ga pa od leta 1979.

Na tak način so tudi uspešno uredili nagrajevanje organizatorjev, ker lažje izračunajo osebno udeležbo pri stroških, oziroma prihrankih. Podoben način ugotavljanja so vpeljali tudi pri režijskem delu, čeprav ga je tukaj težje ovrednotiti. Tako je možna tudi negativna ocenitev, če je delo slabo organizirano, prepočasno, če so stroški preveliki, ali če prihaja do kakšnih drugih težav, ki niso objektivne narave.

Celjani so znani tudi po tem, da najbolj natančno od vseh Gradisovih tozidov pregledajo samoupravne sporazume in največkrat dajo pripombe nanje. Vendar pravijo, da od tega nimajo nobenih koristi, samo sive lase, ker je običajno večina tiho,

Direktor celjskega tozda Rudolf Krajnc: »Še naprej bomo uspešni...«

pa tako ne morejo predreti s svojimi predlogi.

Še po našem je celjski tozid izjemen v Gradisu. Imajo namreč dobro organiziran in vpeljan računalniški sistem obdelave podatkov. Albert Praprotnik je povedal, da so že leta 1979 začeli pripravljati svoj sistem na računalniku Robotron Birostroja, s katerim izdelujejo interne predračune, situacije, akordne obračune, obračune proizvodnje in obračunavajo nagrajevanje. Dobro imajo izdelan tudi sistem mrežnega planiranja, kar jim olajšuje načrtovanje proizvodnje. Vseskozi so se tudi zavzemali za skupen Gradisov računalniški projekt na področju proizvodnje, vendar na žalost ni pravega odziva. Brez računalnika seveda ne bi mogli spremljati tako sproti vseh podatkov z gradbišč.

Tudi ponudbe lahko Celjani naredijo v enem samem dnevu, seveda s pomočjo računalniške obdelave podatkov in zaradi njihove lastne službe priprave dela, ki so jo ustanovili zato, da bi lažje spremljali razmere v regiji. Tudi zaradi tega so lahko Celjani vedno konkurenčni.

Delavci celjskega tozda so tudi zelo inovativni. Tako so pri gradnji silosa za celjski Merks uspešno uporabili 3 njihove tehnične predloge:

viseči oder, sidranje stopnišnega stolpa in pripomoček za polaganje horizontalne armature za silosih, tako da ni čudno, da so Celjani znani kot dobri graditelji vseh vrst silosov.

650 delavcev celjskega tozda ima letos dosti dela. V Celju dokončujejo novo bolnišnico in gradijo velik stanovanjski blok (to je edina stanovanjska gradnja v Celju), opravljajo stalna dela v Železarni Štore, za Pivovarno v Laškem dokončujejo viličarsko postajo, v Hrastniku pa za Tovarno kemičnih izdelkov dokončujejo skladišče, v Steklarni izvajajo adaptacije in v kratkem pričakujejo dela pri gradnji zmešarne.

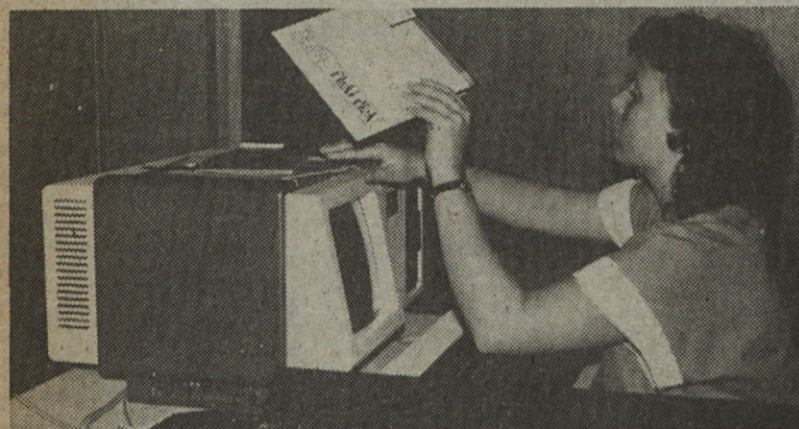
V središču Celja skupaj z Ingrandom dokončujejo poslovno stanovanjsko stavbo, v Preboldu dozidujejo stavbo v njihovi predilnici, na Jesenicah pa pomagajo pri gradnji Jeklarne — pravočasno so končali gradnjo bunkerja v hali legur. Tudi po koncu gradnje na Jesenicah bodo Celjani ostali na Gorenjskem, sredi junija so namreč začeli širiti tekstilno tovarno Zvezda v Kranju, ki je tehnološko zelo zahteven projekt in ga bodo izvajali v več fazah.

V Žalcu gradijo velik silos za hmelj s tlorisom 44 x 46 m in višino 45 metrov. V Pesjem pri Titovem Velenju skupaj z Vegradom gradijo veliko klasirnico z železniško in kamionsko vago, s presipno postajo in s presipnim silosom za premo.

Celjane nekoliko skrbi zadnje trimesečje letošnjega leta, pa tudi prihodnje leto, ker v bližini Celja ni predvidenih kakšnih večjih projektov, tradicionalni trg Velenje in Šoštanj pa sedaj ugaša, do sanacije 1. in 2. faze šoštanske elektrarne pa je namreč še daleč. Sicer pa ni vse tako črno kot izgleda, ker bodo s kvalitetnim delom in dobro organizacijo gotovo uspešni še naprej, brez dela pa tudi ne bodo ostali.

Celjani dobro sodelujejo tudi s konkurenčnima podjetjima Ingrandom in Vegradom in si želijo še naprej tako dobrega sodelovanja. Pravi, da se da s skupnimi močmi mnogo narediti.

M. M.

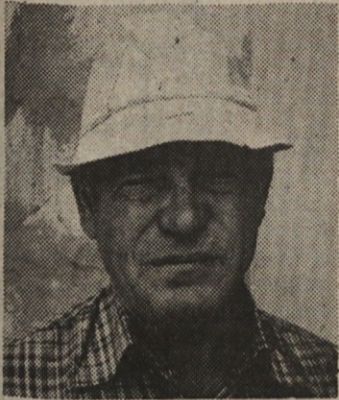

Računalniška obdelava podatkov omogoča Celjanom uspešnejše poslovanje. Na sliki je Milena Blaznik za računalnikom Robotron

Predstavljamo sodelavca

Tone Franderajh — strokovnjak in učitelj

O njegovem otroštvu ne bi mnogo govoril. Povedal bi samo to, da je bil rojen na Vipavskem, da je občutil vso krutost okupatorjevega režima in da je otroško igro že zelo zgodaj zamenjal za delo na polju.

rakah, tam, kjer je sedaj veliki most, ki smo ga tudi mi zgradili. Mehanizacije skoraj ni bilo, vse smo delali z rokami. Spominjam se kočijaža Udoviča, ki je s konjsko vprego vozil beton — ampak Šalaro smo zgradili v rekordno kratkem času,« se spominja začetkov svojega dela pri Gradisu tovariš Franderajh.

Sodeloval je pri gradnji Tomosa, ladjedelnice, mostov, stanovanj, tovarniških hal, marin, Portoroža in Bernardina ter Luke Koper.

»Štirideset let smo gradili Koper, sedaj pa nam pravijo, da nismo občinska firma,« pove malo zagrenjeno.

Svoje dolgoletne izkušnje tesarja in družbenopolitičnega delavca prenaša sedaj na mlade generacije. To ni lahko delo, vendar je uspešen učitelj in pravi strokovnjak. To mu priznavajo vsi, ki so se izšolali pri njem za tesarja.

»Učim jih tudi, da se mirno in srečno življenje doseže le s poštenim delom, vzgajam jih v poštene graditelje domovine. Zadovoljen sem, kadar vidim, da sem pri tem uspešen, ko moji fantje vedo vse, kar vem sam.«

Anton Franderajh je učitelj in vzgojitelj, dela z znanjem in srcem. To »njegovi fantje« dobro vedo, zato ga cenijo in spoštujejo, enako pa čutijo do njega seveda vsi njegovi sodelavci iz Kopra.

Aleksander Bojanič

S petnajstimi leti je prišel v Ljubljano in tam se je začelo novo poglavje v njegovem življenju. Privlačilo ga je obdelovanje lesa, zato je postal tesarski vajenec. Da bi lahko več prispeval k napredku domovine, se je vpisal v mladinsko organizacijo Bežigrad. Še danes se rad spominja teh dni, delovne zagnanosti, mladinskih akcij, udarniškega dela in resničnega prijateljstva, ki nastaja le ob skupnih ciljih in trdem delu.

Po končanem vajeništvu je poln delovnega poleta prišel v Koper h Gradisu. Takrat je bila cela naša obala eno samo veliko gradbišče — odpirali smo svoje lastno okno v svet.

»Ko bi videli, kakšen je bil takrat Koper! Staro mestece, obkroženo s solinami in trstiko, polni polno komarjev. Uprava Gradisa je bila nameščena v ba-

Tesno sodelovanje Gradisa in borcev 1. inženirske brigade

»Junakom borbe naj slede junaki dela«

GIP Gradis je pokrovitelj Skupnosti borcev 1. inženirske brigade 7. Korpusa JLA — saj je tudi nastal ob ukinitvi inženirskih brigad, dobil pa je tudi nekaj njihove mehanizacije. Zato je naš tozid LIO iz Škofje Loke pomagal pri izdelavi in postavitvi spominskega obeležja na mestu, kjer je 1. inženirska brigada v rekordnem času zgradila največji objekt v času NOB na Slovenskem, most čez Kolpo pri Vinici.

Vojni komisar 1. inženirske brigade, Dušan Marinšek-Silni se je v govoru na Vinici na začetku med ostalimi v imenu borcev in starešin brigade ter krajanov Vinice prisrčno zahvalil Gradisu, oziroma našem tozidu LIO, nato pa je opisal podvig inženircev, gradnjo mostu v času od 10. do 19. aprila 1945. »Gradnjo tega objekta so narekovala predvsem operativne in materialne potrebe v času priprav na sklepne vojaške operacije za osvoboditev Slovenije.

Ker je bil najavljen prihod 5. prekomorske brigade Ivana Turšiča-Iztoka, ki je štela 2.300 borcev in se je po osvoboditvi Gospiča 4. aprila 1945 usmerila proti Sloveniji, da bi se vključila v sestavo 7. korpusa, sta se glavni štab JLA za Slovenijo in štab 7. korpusa zavedala, da mora brigada varno in čimprej priti v Slovenijo čez Kolpo pri Vinici. Najavljen je bil tudi prihod oskrobovalnih kolon iz naše baze v Biogradu na moru.«

Ker je bil stari most porušen, so morali zgraditi novega: »Novi, leseni most, dolg 135 metrov, širok 4 metre in okrog 2 metra nad vodno gladino, primeren za obtežbo 20 ton, je bil postavljen približno 250 metrov vzdolžno od starega, poruše-

nega mostu. Priprave za gradnjo so se začele 10. aprila 1945, most pa je bil odprt za promet 19. aprila. Z obeh bregov smo istočasno gradili cesti k mostu.«

V most so vgradili 400 kubičnih metrov hrastovega lesa ter okrog 200 kubičnih metrov smrekovega lesa, v kovaških delavnicah pa so izdelali 3 tone raznih železnih spojnih elementov.

Tovariš Marinšek je nadaljeval: »Izdelati tako velik objekt na reki v enem samem tednu in obnoviti porušeni del (starega mostu za prehod pehote) v dveh dneh, je bil za takratne razmere izreden uspeh na področju inženirsko tehnične dejavnosti.

Primer gradnje tega mostišča lahko služi za zgled tudi danes, kako se lahko z delovnim elanom in dobro organizacijo tudi v današnjem času, ko nas pestijo veliki problemi, da napraviti marsikaj. To nam nakazujejo tudi zaključki 13. kongresa ZKJ.

Zaključil bi z geslom »junakom borbe slede junaki dela«, geslom, ki je tedaj prevečevalo v vseh nas in katero je še danes zelo aktualno.«

Obeležje so odkrili 10. avgusta letos, slovesnosti pa so se udeležili tudi predstavniki Gradisa.

Abrahami!

Prišel je pote Abraham,
te popeljal v svoj hram.
Ne skrbi, če je mimo pol stoletja,
pri nas si deležen večnega poletja!

V mesecu avgustu pred 50. leti je bilo rojenih 14 delavcev Gradisa. Ob srečanju z Abrahamom jim voščimo vse najboljše in jim želimo prijetno praznovanje!

- Ludvik Stanko — Strojno prometni obrat Ljubljana
- Jože Bertancelj — GE Jesenice
- Ilija Mičič — Obrat gradbenih polizdelkov Ljubljana
- Stanislav Mesojedec — Strojno prometni obrat Ljubljana
- Ivan Volf — Strojno prometni obrat Ljubljana
- Stjepan Žganjec — Gradbena operativa Ljubljana
- Rok Vinkovič — GE Maribor
- Janez Švalj — Kovinski obrati Ljubljana
- Mehmed Delić — Gradbena operativa Ljubljana
- Rok Zdravec — GE Nizke gradnje Maribor
- Marija Drevo — Gradbena operativa Ljubljana
- Ramiz Jusić — Gradbena operativa Ljubljana
- Franc Vodopivec — LIO Škofja Loka
- Janez Dobaja — Strojno prometni obrat Ljubljana

M. F.

21. leto izmenjave učencev z Bytostavom

Gradisovi učenci na Češkem

Od 16. do 27. junija so 36 najboljših Gradisovih učencev in štirje vzgojitelji obiskali Češko, kjer so bili gostje podjetja Bytostav in njihovega izobraževalnega centra v Ostravi.

Srečanja z Malenovicami, Ostravo, Rožnovom, Prago in ostalimi mesti je bilo nepozabno. Povsod smo srečevali prijazne ljudi in velike prijatelje Jugoslavije.

Športna srečanja učencev iz Bytostava in Gradisa so bila prava meddržavna srečanja, le da rezultati tekem niso bili najpomembnejši, ampak utrditev dobrih prijateljskih vezi med češko in jugoslovansko mladino, med dvema bratskima narodoma.

Doživeli smo mnogo novega, sprejeli mnogo novih vtisov, ki jih bomo še dolgo časa urejali. Sklenili smo mnoga nova prijateljstva. Čehi so bili ves čas našega obiska izredni gostitelji.

Slovo je bilo težko. Mnogi se bomo s spoštovanjem in veseljem vračali na Češko in naše češke prijatelje vabili k nam v Jugoslavijo, kjer jih bomo sprejemali prav tako z odprtimi rokami in odprtimi srci, kot so oni nas.

Miha Lukanc

38 let dela v Gradisu

Janez Ferlinc že uživa »penzijo«

Ni veliko takih v Gradisu, ki bi se lahko pohvalili, da poznajo podjetje skoraj od vsega začetka. Janez Ferlinc je eden od tistih, saj je 38 let delal po različnih gradbiščih doma in v tujini. Malokrat je bil zadovoljen z opravljenim delom, vedno je želel stvar speljati enostavneje, hitreje in ceneje. Po tej zavzetosti so ga poznali vsi sodelavci.

Posebno je ponosen na opravljeno delo na mostu prijateljstva v Radgoni. Posebej še zaradi tega, ker je objekt predal namenu sam predsednik republike tovariš Tito. Preveč bi bilo naštevati objekte v katere je vgrajeno njegovo delo. Doma in v tujini jih je toliko, da si jih je sam komaj beležil.

Rodil se je pred šestdesetimi leti v kraju Žice pri Gornji Radgoni in v bližini, točneje v Šetarovi, je tudi končal svojo gradbeno pot. Včasih so take imenovali glavni delovodja, to pa zato, ker jim je njihovo znanje dopuščalo skoraj samostojno voditi takratna gradbišča. Nič čudnega ni, da je za to svoje znanje in sposobnost pred desetimi leti dobil najvišje Gradisovo priznanje — Gradisovo nagrado za življenjsko delo. Rok, strokovnost, kvaliteta-parola, ki jo v Gradisu radi izrečemo, je pravzaprav zrasla ob njegovem vsakodnevnem delu. Vedno je trdil in se trudil, da so tudi njegovi sodelavci upoštevali te odlike.

Janez odhaja v zaslužen upokoj, v Gradisu pa pušča sina, ki sicer ni gradbenik, marveč pravnik na področju gradbeništva.

Škoda, da je čas neusmiljen tudi pri takih ljudeh kot je Janez. Ne samo strokovno izpopolnjevanje, to je bilo sicer na prvem mestu pri njemu, čas je našel tudi za družbenopolitično delo v Gradisu. Na posnetku (Janez stoji prvi z leve) ga vidimo v družbi ostalih članov delavskega sveta leta 1960.

Janez, želimo ti še obilo sreče in predvsem zdravja v tvojem življenju. Če pa boš kje videl Gradisovo ograjo, pa le pokukaj na gradbišče. Veseli in hvaležni bomo vsakega tvojega nasveta. Sodelavci GE Maribor

Janez Ferlinc

Delavski svet iz leta 1960, Janez Ferlinc stoji prvi z leve

Rudolf Horjak je bil v Gradisu od 27. aprila 1947. leta. Z delom je zaključil na gradbišču HE Mavčiče

Med upokojenci

Ivan Hrvatski

Sodelavec Ivan Hrvatski je dopolnil 40 let delovne dobe in tako odšel iz kolektiva med upokojence. V tozdu Ravne je kar 24 let opravljal zahtevna mizararska dela in to z nezmanjšano storilnostjo vse do upokojitve.

Ivan si je v Vuzenici zgradil lep in prijeten dom, opremil pa si je tudi manjšo delavnico, saj, kot vemo, brez dela ne more. Njegovo vrhunsko znanje mizarstva mu bo tudi še sedaj prišlo kar prav, ob majhni pokojnini, kot jo imamo gradbeniki, si bo lahko še tu pa tam prislužil za kakšen priboljšek. Otroci, pravi, so že preskrbljeni, nama z ženo pa bo že šlo. Za razvedrilo poskrbijo še vnuki, ki so močno navezani na dedija in bico, tako na Koroškem kličemo stare starše.

V kolektivu ga močno pogrešamo, vendar, čas dela je potekel, delo bodo morali nadaljevati mladi. Tovarišu Ivanu pa želimo

tako trdnega zdravja kot doslej še vnaprej, to bi mu bilo najboljše plačilo za ves trud in življenjsko delo. Želimo mu tudi še mnogo let srečnega družinskega življenja in upamo, da nas bo še večkrat obiskal.

Gradis mu je bil drugi dom

Rudolf Horjak se je upokojil

Ob upokojitvi običajno sodelavci zaželi vse najboljše tovarišu, ki jih zapušča. Ko pa se je pripravljaj na odhod iz Gradisa bodoči »penzionist« Rudolf Horjak iz gradbene enote Nizke gradnje iz Maribora, je bilo ravno obratno. Ob koncu del na hidroelektrarni Mavčiče je Rudi s svojimi željami mlajšim pokazal, da zares težko odhaja iz našega kolektiva, ko je takole nagovoril sodelavce:

»Tovarišice in tovariši! Moja delovna doba v našem podjetju se izteka v polnem doživetju mnogih opravljenih del v naši republiki Sloveniji. Bili so trenutki, ki jih je bilo težko premagati, a delo je zahtevalo svoje, pa smo naredili kar smo morali. Sedaj pa je gradbenih del iz leta v leto manj in samo z dobro tehnologijo bomo lahko napredovali.

Mislím, tovariši, da smo vsa ta leta delali v slogi in zadovoljstvu. Moje besede in dejanja so bile trdna podlaga pri našem delu. Zadnji trenutki pri Gradisu postajajo vse krajši in krajši. Težko se bo posloviti, ampak leta tako hitro tečejo in že je tu slovo. Zadnjič sem ta dan med vami in želim vam še vnaprej veliko delovnih uspehov in osebne sreče!

M. M.

Po treh letih upadanja ponoven porast bolniškega staleža

Dnevno ne dela 432 gradisovcev

Redno spremljanje gibanja izostankov z dela zaradi bolezni za letošnje prvo polletje kaže dokaj spremenjeno sliko od tiste, ki smo je bili vajeni v zadnjih treh letih. Zgodilo se je to, da po rahlem upadanju bolezenskih izostankov, ki smo jih beležili v zadnjih treh letih, sedaj beležimo ponoven porast »bolniškega staleža«. Tako je lanskoletni odstotek izostankov z dela zaradi bolezni znašal 5,72 letos pa znaša 6,44. Gre za odstotek bolezenskih izostankov glede na vse ure.

Predvsem je zaskrbljujoče dejstvo, da so se izostanki z dela zaradi bolezni povečali v skorajda vseh tozdih in delovnih skupnostih. So sicer redke izjeme (glej tabelo), ki pa tendence naraščanja odstotka izostankov z dela zaradi bolezni, ne spreminjajo.

Do ponovnega naraščanja odstotka »bolniškega staleža« pa je prišlo ravno v času, ko so se obveznosti v zvezi z uresničevanjem zdravstvenega varstva delavcev prenesle na temeljne organizacije. Ta prenos obveznosti je povezan seveda z znatnimi finančnimi sredstvi, kar pomeni, da je spremljanje, proučevanje in obvladovanje bolezenskih izostankov vredno vse pozornosti.

Preden si ogledamo tabelarični prikaz gibanja boleznin za prvo polletje pa še nekaj o istem gibanju

aprila, maja in junija.

Aprila so imeli tozdi v Ljubljani odstotek boleznin v višini 5,4 odstotka, tozdi izven Ljubljane pa 7,4 odstotka, kar pomeni, da je aprilsko poprečje za Gradis znašalo 6,65 odstotka.

Odstotki so bili v maju nekaj nižji, in sicer v Ljubljani 4,88 in izven Ljubljane 6,98, kar je za Gradis znašalo 6,2 odstotka.

Junija pa ponovna porast odstotka boleznin. V ljubljanskih tozdih na 5,25 odstotka in v tozdih izven Ljubljane na 7,67. Poprečno je to za Gradis znašalo 6,77 odstotka.

Spodnja tabela pa kaže odstotke bolezenskih izostankov z dela zaradi bolezni za letošnje prvo polletje. Za primerjavo je tudi odstotek boleznin za isto obdobje lani:

TOZD	Vse ure	Skupaj bolezn.—ure	januar—junij 86.	januar—junij 85
GO Ljubljana	1.124.259	59.053	5.24	3.71
KO Ljubljana	243.602	13.540	5.55	4.91
OGP Ljubljana	266.036	16.936	6.35	6.46
SPO Ljubljana	626.682	26.583	4.23	3.95
PB Ljubljana	72.087	4.435	6.14	6.09
Inženiring Ljubljana	120.667	6.068	5.02	3.67
DSSS Ljubljana	218.073	11.405	5.22	4.16
DS UDD Ljubljana	50.919	2.927	5.74	8.49
DS IB Ljubljana	34.571	1.755	5.06	5.18
Skupaj	2.756.896	142.702	5.17	4.3
GE Celje	636.535	49.276	7.73	5.52
GE Gradnje Ptuj	261.403	23.154	8.84	6.86
GE Jesenice	646.149	44.711	6.91	4.53
GE Koper	275.124	21.756	7.90	6.60
GE Maribor	1.075.095	80.140	7.44	8.60
GE NG Maribor	559.246	35.944	6.41	4.79
GE Ravne	461.385	30.560	6.61	6.87
KO Maribor	262.558	19.725	7.50	8.86
LIO Šk. Loka	317.726	21.529	6.76	6.48
PB Maribor	57.116	1.712	2.99	3.17
Skupaj	4.552.337	328.507	7.21	6.6
Skupaj Gradis	7.309.233	471.209	6.44	5.72

Odstotek povečanja boleznin je v primerjavi z lanskim istim obdobjem v Ljubljani še nekoliko večji kot v tozdih izven Ljubljane. V Ljubljani so se boleznine povečale za 0,87 odstotka, v tozdih izven Ljubljane pa za 0,61 odstotka, kar za Gradis kot celoto pomeni 0,72 odstotno povečanje.

Morda se bo komu zdelo povečanje za 0,72 odstotka nepomembno, vendar ob podatku, da ima Gradis odstotek boleznin nad slovenskim poprečjem, temu ni tako. Zato je brez dvoma, da mora v prihodnje

postati neposredna vloga tozda pri zagotavljanju, uresničevanju in izvajanju zdravstvenega varstva delavcev večkrat predmet razprav tako na zborih delavcev, kot na delavskih svetih in družbenopolitičnih organizacijah, toliko bolj, ker so od 1. julija 1986 obveznosti v zvezi z uresničevanjem zdravstvenega varstva presežene na temeljne organizacije.

Začasne zadržanosti z dela zaradi bolezni prav gotovo ni mogoče zasledovati le z zdravstvenega vidika, temveč moramo upoštevati tudi vrsto nemedicinskih vzrokov, neka-

teri od njih pa tičijo tudi v delovnem procesu, v slabih medljudskih odnosih, neurejenih družinskih razmerah in v osebnih problemih.

V razpravah o problemih humanizacije dela, ki so tudi v neposredni zvezi z bolezenskimi izostanki, je večkrat izrečena pripomba, da za vsak stroj imamo kartico o njegovem vzdrževanju, amortizaciji in podobno, za delavca pa največkrat

ne vemo, kaj se z njegovim zdravjem dogaja.

V Gradisu je bilo zaradi bolezni v prvih šestih mesecih letošnjega leta vsak dan odsotnih poprečno 432 delavcev, kar je za en dober tozd. To nas opozarja, da moramo nadaljnem zmanjševanju bolezenskih izostankov, vendar ne na škodo zdravja delavcev, nameniti veliko več strokovne in človeške skrbi kot doslej.

Marko Filac

Pogostost pojavljanja posameznih bolezni

Več za zdravje

Zdravstveni informacijski center v Ljubljani zbira podatke o vrstah oziroma skupinah obolenj zaradi katerih pride do bolezenskih izostankov delavcev v temeljnih organizacijah. Iz poročil, ki jih pripravljajo v centru za vsako temeljno organizacijo in delovno skupnost posebej, pa tako tudi za Gradis, je razvidno, katerih je pet vodilnih skupin obolenj, ki povzročajo največje število izostankov z dela v Gradisovih tozdih na ljubljanskem področju. To so:

- bolezni lokomotorne sistema in veziv tkiva,
- respiratorna obolenja,
- poškodbe izven dela,
- nega svojca,
- poškodbe na delu.

V celoti gledano, moramo izpostaviti zlasti obolenja lokomotorne sistema, ki so »glavni povzročitelj« invalidnosti, omejene in spremenjene delovne zmožnosti ter s tem v zvezi tudi največjega števila izostankov zaradi bolezni.

Da bi zmanjšali to skupino obolenj potrebni so skupni napor tako zdravstvene službe kot tozda in to v več smereh.

— poostriiti kriterije zdravniških pregledov za opravljanje težkih fizičnih del;

— z uresničevanjem in širjenjem zdravstvene vzgoje in prosvete bi morali doseči enega izmed ciljev zdravstvenega varstva, in sicer večjo skrb in odgovornost vsakega delavca za svoje zdravje. Slehernega delavca bi morali poučiti o načinu dvigovanja ter prenašanja bremen;

— za to skupino delavcev je treba organizirati take oblike športno rekreativne dejavnosti, ki bodo pripomogle k utrjevanju lokomotorne aparata;

— dosledno upoštevanje priporočil zdravstvene službe, katerih namen je preprečevanje nadaljnega poslabšanja že zaznavnih zdravstvenih okvar;

— delavcem, ki so izpostavljeni večjim lokomotornim obremenitvam, omogočiti večkratno rekreativno-preventivno zdravljenje;

— razmišljati in ukrepati v smislu humanizacije dela.

Glede respiratornih obolenj lahko navedemo, da je le-teh manj v tistih tozdih, ki so se odzvali preventivnemu cepljenju proti influenci (gripi).

Dokaj resni problem so poškodbe izven dela. Le-te so v precejšnji meri vezane tudi na prekomerno uživanje alkohola, kakor tudi na privatno popoldansko delo.

Posebej moramo opozoriti na naraščanje tuberkuloze, ki zahteva dolgotrajno zdravljenje. Tako je na primer trajal en primer zdravljenja te bolezni kar 186 delovnih dni, to je devet mesecev.

Zamisliti se gre še nad številom duševnih obolenj, v katero skupino prištevamo vse primere težjih oblik alkoholne zasvojenosti.

Vprašanje ulkusnih obolenj je težavno predvsem zaradi higienske dietičnega režima, ki ga tako obolelemu delavcu ni mogoče nuditi.

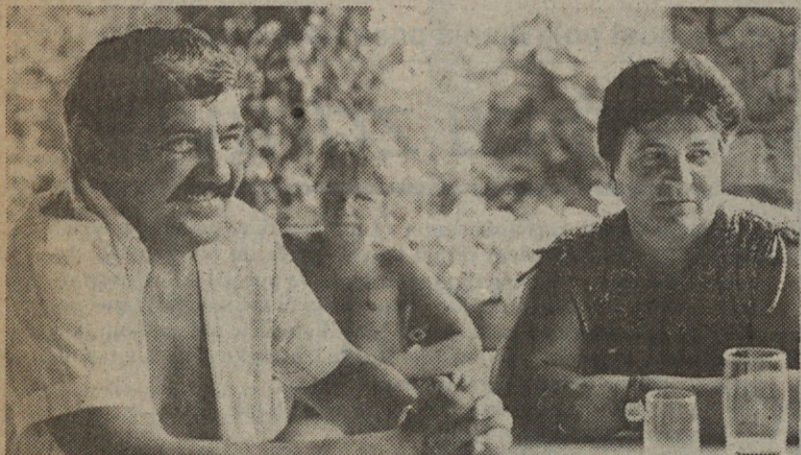
Pri nalezljivih boleznih izpostavljamo garje, kar govori za slabo osebno higieno.

Odsotnost z dela zaradi nege svojca je na prvem mestu v Inženiringu, Interni banki, Upravi delavskih domov in DSSS.

Oddelek za socialno in zdravstveno varstvo

Na žalost je morje v Ankaranu zaradi bližine koprškega pristanišča že zelo umazano

Marija Leskovar bi se boljše počutila, če bi bile hišice čistejše

Hedvika Korošak (na levi) in Marija Štumberger — v glavnem sta zadovoljni, le dolgočas jima je

Kuharica Elica Žgajnar je že takoj po kosilu začela pripravljati večerjo — polnjeno papriko

Počitniški dom Gradisa v Ankaranu

»Če je kdo lačen,

V prejšnji številki našega lista smo vam obljubili, da bomo predstavili še druge počitniške domove. Obljuba dela dolg, zato naj tokrat nekaj zapišemo o prvem, to je najstarejšem Gradisovem domu. Ta je v Ankaranu, oziroma dober kilometer iz mesta, leži pa na 4,6 ha velikem in lepo poraščenem zemljišču, tako da se hišice za goste v zelenju kar porazgubijo.

Upravnica doma, **Jožica Krajnc**, je pomagala v kuhinji; ob času kosila, ko je treba zadovoljiti hkrati 110 gostov, je pač dragocen vsak par rok še posebej, če so te spretno kot Jožičine. Žato sem po počutju povprašal nekaj gostov, ki so že pojedli in so še malo posedeli na terasi.

Marija Štumberger iz Cirkulan v Halozah, njen mož dela na SPO, je povedala, da je v Ankaranu že sedmič in da je v glavnem zadovoljna: »Upravnica je zelo prijazna, prav tako osebje in tudi hrana je okusna, le porcije so nekoliko manjše kot doma, ampak smo se že navadili. Samo zelo dolgočasno je tukaj, nimamo se kam dati. Zvečer bi lahko bilo malo glasbe in kakšen družaben ples. Za vsako izmeno bi lahko organizirali kake dve ali tri prireditve ali pa povabili kakšen ansambel. Za silo pa bi bili zadovoljni tudi s televizorjem, pa še tega ni.«

Marija pravi, da pogreša tudi telefon, ker ni blizu nobene govorilnice, pa bi bilo zato dobro, če bi za dom kupili števec impulzov, da bi lahko od tam telefonirali. Moti jo še umazana plaža in seveda vročina, oken pa ponoči ne upajo imeti odprtih, ker na njih ni rešetk. Pogreša tudi turško kavo, vendar ve, da je v Ankaranu premalo osebja, da bi jo lahko kuhali.

Druga gostja, **Hedvika Korošak** iz Ptuja, moža ima zaposlenega v GE Maribor, je z družino prvič v tem domu. Ob prihodu so bili kar razočarani, vseh pet članov njene družine se mora stiskati v eni sobi, s tem, da so otroci že veliki, najmlajši je star 15 let. Malo več udobja so si pa le želeli. »Upravnica se sicer res trudi, toda kaj, ko je vse polno,« pravi Hedvika.

Štefan Markovič iz OGP je pri Gradisu že 31 let. Z hrano je zelo zadovoljen, le pijača se mu zdi nekoliko predraga za počitniški dom, pivo stane 300 din. Pogreša pa športne rekvizite in obžaluje, da je kegljišče zapuščeno in precej polomljeno.

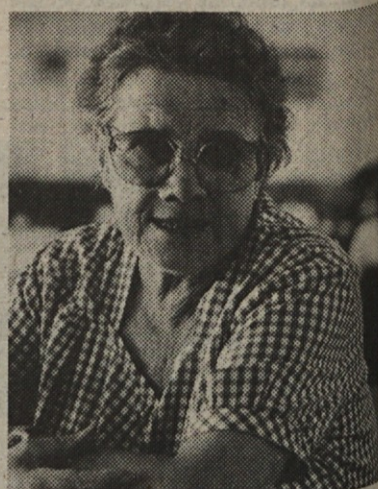
»Boljše bi bilo potrebno organizirati čiščenje hišic, jih na začetku sezone bolj temeljito počistiti in zaposliti še kakšno čistilko,« pravi **Marija Leskovar** iz skupnih služb.

Prva stvar, ki jo je omenila upravnica Jožica je bila ta, da je letos neverjetno dosti zanimanja za »njen« počitniški dom. Lani je bil zaseden le do treh četrtin, letos pa je čisto poln in če bi se dalo, bi bilo gostov še več — celo kličejo jo po telefonu in jo sprašujejo, če se le ne bi našla še kakšna prosta soba. Če bi vnaprej

vedeli, da bo letos tolikšen naval gostov, bi gotovo ne odstopili hišice z 12 ležišči Konstruktorju.

Upravnica meni, da so letos privabile goste nizke cene, poln penzion znaša le 2000 din na dan, dom je blizu Gradisovim tozdom in s tem so manjši stroški za pot, v hotelih pa so seveda dosti višje cene.

Jožica Krajnc je upravnica v raznih domovih že 25 let in ima s takim delom res veliko izkušenj. V Ankaranu je bila že lansko leto in čeprav

Upravnica doma v Ankaranu, **Jožica Kranjc**: »Pogovoriti se je treba, pa gre.«

je letos nameravala ostati doma, so jo pregovorili, da je ponovno prišla.

Na pripombe gostov pa je odvrnila: »Pivo ni tako drago, druge na obali stane vsaj 350 din, razen tega pa je dom odprtega tipa in vanj zahajajo tudi slučajni obiskovalci s plaže, teh in Gradisovih gostov pa pred šankom ne moremo ločevati in jim zaračunavati različne cene. Lahko pa bi Gradisovi delavci dobili nekakšne bone za določeno količino pijače, samo to ni v moji pristojnosti. Sicer pa s pijačo vsaj nekaj zaslužimo, kar pripomore, da dom nima izgube.«

Kar se tiče čistoče hišic je povedala, da čistita dve delavki in da so bile sobe pred sezono dodobra počiščene, vendar je oprema že tako stara, da se kaj več ne da narediti, edina rešitev bi bila v zamenjavi starega pohištva in opreme. Hkrati je potožila, da Gradis že dolgo obljublja temeljito obnovo, pa gredo sredstva vedno v druge domove, ankaranskega pa prav zanemarjajo. Pa tudi nekateri gostje ne pustijo sobaricam, da bi počistile hišice.

si je kriv sam«

Za hrano pa pravi: »Preveč je dragocena, da bi jo metali v smeti, če je komu premalo pa naj pove, da bo dobil več, ali pa tudi dvojno porcijo. Če kdo pravi, da je še lačen, si je sam kriv«. Zgodi se seveda, da mora kakšen gost za mizo minuto počakati, pa mu ni prav, ker ne razume, da je 10 delavk za toliko ljudi premalo. Že tako morajo delati po 7 dni na teden in 12 ur na dan, če je potrebno pa še več. To je že samo po sebi naporno, kaj šele v tej vročini, ki je letos menda še posebej neprijetna. Zato ni čudno, da pride kdaj pa kdaj do malce hude krvi med osebjem ali med osebjem in gosti. Zabave pa je res malo, je priznala upravnica, tudi glasbenega stolpa nimajo več, pa še televizor se je pokvaril, vendar bo kmalu popravljen. Že starejšim je dolgčas, kaj šele mlajšim.

Za plažo poskrbijo kot se le da, vendar precej umazanije prinese

morje, ki res ni preveč čisto, nasmetijo pa jo tudi tuji kopalci. Pred kratkim se je še pokvaril še tuš na plaži, počila je vodovodna cev, to pa gostom seveda ni prav, pa malo negodujejo. Zato pa tuji kopalci ne morejo več trošiti Gradisove vode, ki je na obali še posebej dragocena, vstopnine pa od njih na plaži ne morejo pobirati, čeprav bi lahko, ker imajo premalo osebja.

Ker je Gradisovo kopališče javno, morajo skrbeti za varnost plavalcev, tako zahtevajo pristojni organi. Upravnica Jožica Krajnc ima izpit za vožnjo čolna in je tako sama reševalec. Ker pa ne more dežurati na plaži, je vseeno bolje, da se kdo ne poskuša utopiti.

Da je hrana vedno dobra, skrbi poklicna kuharica **Elica Žgajnar**, ki ne more prenehati delati, tudi odkar je upokojena. »Človek mora delati, dokler zmore, drugače je konec z njim. Rada imam mir in delo, tudi če preživim v kuhinji 15 ur, me to ne moti. Sem že navajena,« pravi glavna kuharica.

Dolgo je delala na morju, zato je vročine vajena. Povedala je, da bi ji bilo kar dolgčas po morju, če bi letos ostala doma v Savinjski dolini, kot je sprva nameravala, pa jo je upravnica pregovorila.

V našem počitniškem domu v Ankaranu so letos letovali tudi že češki gostje, bili so zelo zadovoljni. Ena skupina Čehov pa bo prišla ob koncu sezone. »Prav prijetni gostje so bili,« pravi upravnica. Nasploh je z gosti zadovoljna in se ne pritožuje: »Če smo preživeli Gradisove športne igre, bomo vzdržali še marsikaj.« Gradisovi delavci se zabavajo tudi sami — pravijo, da je letos kar prijetna družba. »Imamo tudi čarovnika, mladega mehanika iz Jesenic,« je povedal **Alojz Velše** iz skupnih služb, ki prihaja v Ankaran vsako leto.

Sicer pa je povsod tako — za prijetno razpoloženje in dobro počutje

Letos se že 21. leto nadaljuje tradicija izmenjave dopustnikov med Gradisom in češkoslovaškim podjetjem Bytostav iz Ostrave. Prva skupina bytostavcev je bila pri nas na dopustu v začetku julija, druga pa pride 18. avgusta.

Kot že vsa leta, tako so bili tudi letos dopustniki iz Ostrave nameščeni v našem počitniškem domu v Ankaranu. V času svojega letovanja so si ogledali tudi gradbišče 60.000-tonskega silosa v Luki Koper, Postojnsko jamo, tovarno ELAN v Begunjah, Bled, Bohinj in slap Savice, dva dni pa so bili v Ljubljani.

Ob slovesu so vsi dejali v en glas: »Pri vas, v Sloveniji nam je bilo lepo. Prišli bomo zopet, ko se nam bo ponudila priložnost.«

se morajo potruditi vsi, osebje in gostje. Potrebno pa je malo pupuščanja in prilagajanja, dogovarjanja in malo več strpnosti, pa se da rešiti vsaka težava. Probleme raje pustimo doma, na dopust pa vzamimo čimbolj zvrhan koš dobre volje.

Milan Marčič

Nagradna križanka

13. avgusta smo izžrebali nagradence julijske križanke. Tudi po številu prispelih rešitev se pozna, da je čas dopustov, dobili smo namreč precej manj rešenih križank kot običajno. Križanka sicer ni bila težka, za tiste pa, ki so se kljub temu zmotili, pa objavljamo pravilno rešitev: strastnica, elektrolit, tatarščina, Eka, dan, IK, var, ritka, KA, PT, bum, dres, šport, EOKA, igre, plima, Cimos, zob, Tiki, VV, Ilija, Boas, dostava, Ariadna, vrtina, brnja, otiranje, Ca, oer, rrok, ester, agava, atek, Ikar, Nolit, nemarnica, anoda, Starigrad.

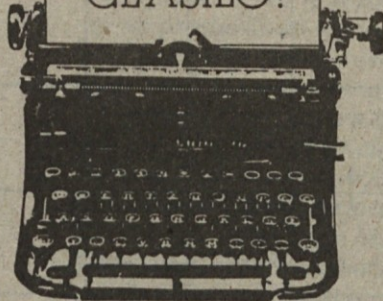
Izžrebani so bili:

1. nagrada 700.— din — **Justika Vidovič**, GE Maribor
2. nagrada 600.— din — **Marjan Adamič**, GE Celje
3. nagrada 500.— din — **Kristina Štinjek**, GE Ravne
4. nagrada 400.— din — **Mira Barotl**, Inženiring
5. nagrada 300.— din — **Stanko Ščavničar**, GE Maribor

Dobitnikom čestitamo!

Rešitve križanke iz avgustovske številke pošljite do 8. 9. 1986, na naslov: GIP GRADIS Ljubljana, Šmartinska 134 a, Uredništvo Gradisovega vestnika — nagradna križanka.

DOPISUJTE
V
SVOJE
GLASILO!

Rudi Škrabar je bil oskrbnik in upravnik doma v Ankaranu 36 let. Nekoč je za potrebe doma pridelal vso zelenjavo, obdeloval je vinograd in redil svinje. Dopustniki se ga še vedno radi spominjajo kot dobrega upravnika. Sedaj pa, pravi, premalo skrbi za dom, nobeden več se ne briga zanj in če bo šlo tako naprej, bo čisto propadel. Vsako leto obljublja, da bo prišel na vrsto za obnovo, tako letos — kdo ve če bo res?

GRADISOV VESTNIK je glasilo delavcev delovne organizacije GIP GRADIS. Izdaja ga Odbor za informacije v sestavi: predsednica **Karolina Vodopivec**, člani **Štefan Rac**, **Sonja Gračanič**, **Ludvik Rudolf**, **Miranda Cattonaro** in tajnik **Gojmir Bernot**.

Glavni in odgovorni urednik **Cveto Pavlin**. Tehnični urednik **Matija Krnc**. Člani uredniškega odbora: **Milenko Nikič**, **Vesna Gregorič**, **Ludvik Rudolf**, **Vlado Ferbici**, **Vinko Damjan**, **Jani Klančar**, **Aleksander Bojanič** in **Tatjana Savinšek**.

Tiska tiskarna Ljudska pravica v Ljubljani. Naklada 8.800 izvodov.

Naslov uredništva: GIP GRADIS, Gradisov vestnik, Šmartinska 134 a, 61000 Ljubljana. Telefon (061) 441-422 int. 232 in 220.

NAGRADNA KRIZANKA

			VSEMO- GOČNOST	MUSLIM. SVETISČE V MEKI	SPRELET PO HRBTU	VRSTA OBJEKTIVA	KANADSKI POLOTOK	ANGL. PO- LITIK (JOHN EMERICK)	IME LITE- RATA UJEVICA		
		SOL SCAVNE KISLINE								TENISAC CONNORS	
		IVAN BRATKO			MAKED. KOLO				MITO TREFALT		
		OTOK V JADRANU MORSKA RIBA							DEL ELEK- TRICNE NAPELJAVE	OTOMANA, DIVAN	
		ENAKI CRKI		REKA PO POTOČNA ZIVAL				VLADIMIR KAVCIC			TANTAL
		BALON Z RAZPRTO GONDOLO						VRVICA PRI SVEČI			
		ANGLESKI FILMSKI REŽISER (DAVID)				VELIK GORSKI VRH					
		POGLAVAR STARIH INKOV					TOVARNA HLADILNIK.	LETALSKA PRIREDIT.			ATELETSKI KLUB
		4. IN 3. CRKA		VELIKA LJUBLJ. KNJIZNICA	VRSTA TRTE ALI KRTAČE	LETOVIŠČE OB Č. MORJU DUNAJSKI SPORTNI KLUB					
		HRVASKI POPEVKAR (DALIBOR)	ANDREJ - LJUBKOVAL IME PRE- BIVALCA PO KRAJU								
		BERILIJ DOPOLNILNI PREDLOG		POPRAVLJ. UR							
PANOGA AVTOMOTO SPORTA				VODJA, SEF SNOV V MISIČNEM TKIVU							
CINCARJI					MOSTVO, EKIPA						
VISOKO PRITLIČJE					EDVARD (LJUBKOV.) PERNATA ZIVAL			ZDRAVILNA TRAVNIŠKA RASTLINA			
VELIKA ZIVAL			NEMSKI FIZIK (ARTHUR)				TRZISČE			MOČVIRSKA RASTLINA, LOČEK	IME PES- NICE ŠKEL
	RIKO DEBENJAK		ANTON MARTI	POLJSKI SLIKAR RENIJ			MESTO PRI BOLOGNI V ITALIJI				
							NACIJA				
	SPOLNA CELICA						"GUŽVA"				

